MURADİ DİVANI

SULTAN ÜÇÜNCÜ MURAT

TÜRKİYE YAZMA ESERLER KURUMU BAŞKANLIĞI YAYINLARI: **6**
Tıpkıbasım Serisi : **4**

Kitabın Adı : MURADİ DİVANI

Müellifi : SULTAN ÜÇÜNCÜ MURAT (1546, 1574 – 1595)

Yayına Hazırlayan : H. Ahmet KIRKKILIÇ
Atatürk Üniversitesi, Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi,
Türkçe Eğitimi Bölümü, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü,
Öğretim Üyesi, Prof. Dr.

Editör : Prof. Dr. H. Ahmet KIRKKILIÇ

Arşiv Kayıt : Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Fatih
Koleksiyonu, No. 3874

Baskı : Ertem Matbaacılık
Başkent Organize San. Bölgesi 22. Cadde No: 8
Malıköy-Temelli Ankara
Tel: 0312 640 16 23 / 0312 640 16 24
Sertifika No. 12027

Baskı Yeri ve Yılı : İstanbul 2012
Baskı Miktarı : 1. Baskı, 1000 adet

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI
Library of Congress A CIP Catalog Record

Muradi Divanı
Sultan Üçüncü Murat

1. Edebiyat, 2. Divan, 3. Şiir, 4. Üçüncü Murat,
5. Osmanlı, 6. Sultanlar, 7. Ahmet Kırkkılıç

ISBN: 978-975-17-3658-1

Copyright © Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı. Her hakkı mahfuzdur.
Bütün yayın hakları *Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı*'na aittir. Başkanlığın izni olmaksızın tümüyle veya kısmen, hiçbir yolla ve hiçbir ortamda yayınlanamaz ve çoğaltılamaz.

T. C. Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı
Ticarethane Sok. No: 12 34410 Sultanahmet/Fatih/İstanbul
Tel.: +90 (212) 511 36 37
Faks: +90 (212) 511 37 00
info@yek.gov.tr
www.yek.gov.tr

MURADİ DİVANI

(İNCELEME – TIPKIBASIM)

SULTAN ÜÇÜNCÜ MURAT

(1546, 1574 – 1595)

Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi,
Fatih Koleksiyonu, No. 3874'deki Nüshanın Tıpkıbasımı

Yayına Hazırlayan
H. Ahmet KIRKKILIÇ

TÜRKİYE
YAZMA
ESERLER
KURUMU
BAŞKANLIĞI

TAKDİM

İnsanlık tarihi, akıl ve düşünce sahibi bir varlık olan insanın kurduğu medeniyetleri, medeniyetler arasındaki ilişkileri anlatır. İnsan, zihnî faaliyetlerde bulunma kabiliyetiyle bilim sanat ve kültür değerleri üretir, ürettiği kültür ve düşünce ile de tarihin akışına yön verir.

Medeniyetler, kültürler, dinler, ideolojiler, etnik ve mezhebî anlayışlar arasındaki ilişkiler kimi zaman çatışma ve ayrışmalara, kimi zaman da uzlaşma ve işbirliklerine zemin hazırlamıştır.

İnsanların, toplumların ve devletlerin gücü, ürettikleri kültür ve medeniyet değerlerinin varlığıyla ölçülmüştür. İnsanoğlu olarak daha aydınlık bir gelecek inşa edebilmemiz, insanlığın ortak değeri, ortak mirası ve ortak kazanımı olan kültür ve medeniyet değerlerini geliştirebilmemizle mümkündür.

Bizler, Selçuklu'dan Osmanlı'ya ve Cumhuriyet'e kadar büyük devletler kuran bir milletiz. Bu büyük devlet geleneğinin arkasında büyük bir medeniyet ve kültür tasavvuru yatmaktadır.

İlk insandan günümüze kadar gökkubbe altında gelişen her değer, hakikatin farklı bir tezahürü olarak bizim için muteber olmuştur. İslam ve Türk tarihinden süzülüp gelen kültürel birikim bizim için büyük bir zenginlik kaynağıdır. Bilgiye, hikmete, irfana dayanan medeniyet değerlerimiz tarih boyunca sevgiyi, hoşgörüyü, adaleti, kardeşlik ve dayanışmayı ön planda tutmuştur.

Gelecek nesillere karşı en büyük sorumluluğumuz, insan ve âlem tasavvurumuzun temel bileşenlerini oluşturan bu eşsiz mirasın etkin bir şekilde aktarılmasını sağlamaktır. Bugünkü ve yarınki nesillerimizin gelişimi, geçmişimizden devraldığımız büyük kültür ve medeniyet mirasının daha iyi idrak edilmesine ve sahiplenilmesine bağlıdır.

Felsefeden tababete, astronomiden matematiğe kadar her alanda; Medine'de, Kahire'de, Şam'da, Bağdat'ta, Buhara'da, Semerkant'ta, Horasan'da, Konya'da, Bursa'da, İstanbul'da ve coğrafyamızın her köşesinde üretilen değerler, bugün tüm insanlığın ortak mirası hâline gelmiştir. Bu büyük emanete sahip çıkmak, bu büyük hazineyi gelecek nesillere aktarmak öncelikli sorumluluğumuzdur.

Yirmi birinci yüzyıl dünyasına sunabileceğimiz yeni bir medeniyet projesinin dokusunu örecek değerleri üretebilmemiz, ancak sahip olduğumuz bu hazinelerin ve zengin birikimin işlenmesiyle mümkündür. Bu

miras bize, tarihteki en büyük ilim ve düşünce insanlarının geniş bir yelpazede ürettikleri eserleri sunuyor. Çok çeşitli alanlarda ve disiplinlerde medeniyetimizin en zengin ve benzersiz metinlerini ihtiva eden bu eserlerin korunması, tercüme ya da tıpkıbasım yoluyla işlenmesi ve etkin bir şekilde yeniden inşa edilmesi, Büyük Türkiye Vizyonumuzun önemli bir parçasıdır. Bu doğrultuda yapılacak çalışmalar, hiç şüphesiz tarihe, ecdadımıza, gelecek nesillere ve insanlığa sunacağımız eserleri üretmeye yönelik fikrî çabaların hasılası olacaktır. Her alanda olduğu gibi bilim, düşünce, kültür ve sanat alanlarında da eser ve iş üretmek idealiyle yeniden ele alınmaya, ilgi görmeye, kaynak olmaya başlayan bu hazinelerin ülkemize ve tüm insanlığa hayırlar getirmesini temenni ederim. Aziz milletimiz, bu kutsal emaneti yücelterek muhafaza etmeyi sürdürecektir.

Recep Tayyip Erdoğan

T. C.

Başbakan

İÇİNDEKİLER

TAKDİM 5

İÇİNDEKİLER 7

GİRİŞ 9

MURADİ DİVANI 9

Sultan Üçüncü Murat'ın Hayatı 11

Sultan Üçüncü Murat Devri ve Fetihleri 12

Sultan Üçüncü Murat'ın Edebî Kişiliği 13

Muradi Divanı'nda Ahenk 18

Muradi Divanı'nda Vezin 19

Muradi Divanı'nda Kafiye 24

Muradi Divanı'nda Geçen İsimler 25

Muradi Divanı'nda Edebî Sanatlar 28

Muradi Divanı'ndaki Arkaik Kelime ve Ekler 29

Sultan Üçüncü Murat'ın Divanda Olmayan Bazı Şiirleri 30

Sultan Üçüncü Murat'ın Şiirlerinde İzleri Görülen Şairler ve Muradi'nin Tesir Sahası 32

Sultan Üçüncü Murad'ın Diğer Eserleri 32

Muradi Divanı'nın Yazma Nüshaları 33

KAYNAKÇA 36

***MURADİ DİVANI*'NIN İÇERİĞİ** 37

GİRİŞ

Muradi Divanı

Prof. Dr. H. Ahmet Kırkkılıç*

Muradi Divanı hacimli bir eserdir. Eserin Türkiye kütüphanelerinde altı, Paris Bibiotheque National'de iki tane olmak üzere sekiz yazma nüshası vardır.

Doktora çalışmamız sırasında bilinen bu sekiz nüshayı karşılaştırarak müellif metnine en yakın olan nüshayı bulmaya gayret göstermiştik. Böylece elde edilen yeni nüshanın, Muradi Divanı'nın en doğru ve tam nüshası olduğu düşünülebilir. Nitekim giriş yazısının sonunda Muradi Divanı'nın bu tenkitli metnine göre, tıpkıbasımı yapılan Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Fatih Koleksiyonu no. 3874'teki yazma nüshada bulunan tüm şiirlerin varak numaraları gösterilmiştir.

Sultan Üçüncü Murat 'ı yalnızca edebî şahsiyetiyle ele almak büyük bir eksiklik olacağı için onun tarihî şahsiyeti, devrin önemli hadiseleri ve fetihlerine, kültürel ve ilmî ortamına da kısaca değinmek yerinde olacaktır.

Tarih boyunca milletimiz, değişik coğrafyalarda çeşitli medeniyetler kurmuş, pek çok şanlı zafer kazanmış, aynı zamanda da hassas ve ince ruhlarını ifadede hayli başarılı olmuştur. Kahramanlıkta, muharebe meydanlarında milletine örnek olan devlet reisleri, hassasiyet ve incelikte de milletinin rehberi olmuştur. Bu husus, en mükemmel şekilde Osmanlı sultanlarında kendini göstermiştir. Saltanat meşguliyetlerine rağmen Osmanlı sultanları, şairlik bakımından milletimizin çıkardığı pek çok edip arasında süslü ve parlak şiirleriyle ön sıralarda yer almışlardır.

Osmanlı sultanlarının hemen hepsinin güzel şiirler söyleyebilmeleri bu hanedana Cenab-ı Hakk'ın bir ihsanı olarak yorumlanabilir. Onların eşsiz edebî kabiliyetleri ve hak sahiplerine karşı kadirbilir birer lütuf sahibi olmaları, şairlerimizin istidatlarını geliştirmelerini ve şöhret kazanmalarını sağlamıştır. Sultanların; âlimleri, edipleri ve faziletlileri bizzat himaye etmeleri sayesinde edebiyatımız yüce ve yüksek derecelere erişebilmiştir.

---

* Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü öğretim üyesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü.

Kül Tigin, Bilge Kağan ve Yollug Tigin'in Göktürk Kitabeleri'nde yer yer nazma yaklaşan ifadeleri ve adı bilinen ilk şairlerimizden Aprınçur Tigin'in şiirleri göz önüne alınırsa Osmanlı sultanları da, âdeta eski bir geleneğe uyarak şiir söylemiştir, denilebilir. Nitekim bu gelenek; Kadı Burhanettin, Hüseyin Baykara, Babür Şah, Hatai mahlaslı Şah İsmail, Gazi Giray ve başkalarında da kendini devam ettirmiştir. Osmanlı padişahları içinde divan sahibi olmayanlar görülse bile, şair olmayanı yok gibidir.

Bunlardan Osman Bey, Orhan Gazi, Birinci Murat, Yıldırım Bayezit ve Birinci Mehmet'in şiirleri rivayet yoluyla bize ulaşmış, Sultan İkinci Murat (Muradi), Fatih Sultan Mehmet (Avni), Sultan İkinci Bayezit (Adli), Yavuz Sultan Selim (Selimi), Kanuni Sultan Süleyman (Muhibbi), Sultan İkinci Selim (Selimi)'nin şiirleri ise divan şeklinde veya mecmualar yoluyla günümüze intikal etmiştir.

Osmanlı hanedanı içinde yalnız padişahlar değil, şehzadeler de şiirle uğraşmıştır. Üçüncü Murat'ın nasıl bir edebî muhit içerisinde yetiştiğini göstermek ve hatıralarını yeniden yâd etmek için onları ismen de olsa anmak uygun olacaktır. Üstelik bunların içerisinde Sultan İkinci Bayezit'in kardeşi Cem Sultan, şairlik yönü gerçekten kuvvetli ve vatan hasretini dile getiren ilk şairimiz olarak kabul edilirken, Yavuz Sultan Selim'in kardeşi Şehzade Korkut da bütün Osmanlı hanedanı içerisinde en fazla eser veren kişi olarak takdir görmüştür. Sultan Üçüncü Murat'a kadar olan şair şehzadeler şunlardır:

Mustafa (Fatih'in oğlu), Cem Sultan (mahlası önce Sehayi, sonra Cem; Türkçe ve Farsça divanları ile Cemşit ü Hurşit mesnevisi vardır) Korkut Çelebi (mahlası Harimi; divanı, Ferhat ü Şirin mesnevisi ve altı ilmî eseri vardır), Kanuni'nin oğulları Mehmet, Mustafa (mahlası Muhlisi), Cihangir (mahlası Zaifi) ve Bayezit (mahlası Şahi; divanı vardır).

Üçüncü Murat'tan sonraki şair sultanlar da şöyle sıralanabilir:

Üçüncü Mehmet (Adni), Birinci Ahmet (Bahti), İkinci Osman (Farisi), Dördüncü Murat (Muradi), Dördüncü Mehmet (Vefai), İkinci Ahmet (Ahmed), İkinci Mustafa (İkbali, hattat ve musikişinas), Üçüncü Ahmet (Necibi, hattat) Birinci Mahmut (Sebkati; hattat), Üçüncü Mustafa (Cihangir, hattat), Üçüncü Selim (İlhami, hattat ve bestekâr), İkinci Mahmut (Adli, hattat ve bestekâr), Abdülaziz (bestekâr), Mehmet Reşat. Adını andıklarımızı ve diğerlerini rahmetle anıyoruz.

Görüldüğü üzere Osmanlı sarayında şiirle uğraşma ananevi bir karakter arz etmiştir. Hemen bütün padişah ve şehzadeler şiir söylemiştir. Öyle ki saraydaki hanımlar dahi bu sahada güzel örnekler verebilmiştir. Hürrem Sultan'ın Kanuni Sultan Süleyman'a gönderdiği sevgiliden ayrı düşmeyi dile getiren mektupları, Afife ve Gülnuş (Gülnaz) Sultanların Sultan Avcı Mehmet'e olan şiirleri buna misal olarak verilebilir.

SULTAN ÜÇÜNCÜ MURAT
(1546, 1574 – 1595)

Hayatı

Babası İkinci Selim, annesi Nurbanu Sultan'dır. Manisa'da doğmuştur. Saltanat süresi yirmi bir yıldır. On ikinci Osmanlı sultanı ve yetmiş yedinci İslam halifesidir.

İkinci Selim Karaman valiliğine tayin edilince dedesi Kanuni Sultan Süleyman tarafından ilk olarak Akşehir, daha sonra da Manisa sancak beyliğine gönderildi. On altı yıl bu sancaklarda valilik yaptı. Akşehir sancak beyliği sırasında babası ile amcası Bayezit arasındaki savaşta Konya kalesini muhafaza etti. Bu Üçüncü Murat'ın bizzat iştirak ettiği tek muharebedir.

İkinci Selim'in vefatı üzerine büyük oğul olduğu için Sokullu Mehmet Paşa tarafından saltanata davet edilen veliaht şehzade Murat, 1574 yılında tahta çıkmıştır. Yumuşak karakterli, merhametli, nazik, ikramdan hoşlanan, zeki, akıllı, hikmet sahibi, bir padişah olarak tanımlanan Sultan Üçüncü Murat'ın 21 yıllık hükümranlık döneminde Osmanlı İmparatorluğu gücünün ve sınırlarının en yüksek noktalarına ulaşmıştır.

Üçüncü Murat, Osmanoğulları'nın bilginlerindendi. Devrinin ilimlerine vâkıf, hatta bazılarında mütehassıstı. Dünya tarihi, özellikle devrindeki hükümdarların yaptığı savaşlarla ilgilenirdi. Her yeni şeye ilgi duyar, her şeyin mükemmel olmasını isterdi. Mal toplamak ve alışılmamış hediyeler vermekten hoşlanırdı. Şeyhler, âlimler, şairler huzura çıktığında veya eser takdim ettiğinde çokça bahşişle karşılık görürlerdi.

Şehzadeliği sırasında Manisa'da cami, medrese, imaret ve tabhaneden oluşan Muradiye Külliyesi'nin inşası; saltanatı döneminde İstanbul'da Toptaşı Tımarhanesi ve Medine'de mektep, medrese, zaviye ve imaretten oluşan külliye inşası, Harem-i Şerif'in tamiri, kubbelerinin mermerden inşası, su yollarının temizlenmesi ve Kâbe-i Şerif'in duvarlarının mermerden yapılması gibi hayır hizmetleri olmuştur.

1595 yılında, 49 yaşında vefat eden Sultan Üçüncü Murat, Ayasofya Cami-i Şerifi avlusunda Mimar Sinan'ın yaptığı türbeye defnedilmiştir.

Ölümüne ebcet hesabıyla düşürülen tarihlerden birkaçı şöyledir:

Şâh-ı cihân oldı bin üçünde fevt[1]

(شاه جهان اولدی بیك اوچنده فوت H. 1003 = M. 1595)

---

[1] Kâtip Çelebi, *Fezleke,* Ceride-i Havadis Matb., 1. C 1286, 2. C 1287; Mehmet Hemdemi, Solakzade, *Solakzade Tarihi*, Mahmut Bey Matbaası, İstanbul, 1297, s. 620; Müstakimzade Süleyman Sadettin, *Tuhfe-i Hattatin*, Türk Tarih Encümeni Külliyatı, Devlet Matbaası, İstanbul, 1928, s. 516.

Hicret-i Sultân Murâd[2]

(هجرت سلطان مراد H. 1003 = M. 1595)

Rahmetullâhi aleyhi ve alâ evlâdühüm[3]

(رحمة الله عليه وعلى اولادهم H. 1003 = M. 1595)

Sultan Murat'ın türbesi için de tarih düşürülmüştür:

Türbe-i Sultân Murâd[4]

(تربهء سلطان مراد H. 1003 = M. 1595)

Sultan Üçüncü Murat Devri ve Fetihleri

Sultan Üçüncü Murat her ne kadar ordusunun başında sefere çıkmamışsa da Osmanlı İmparatorluğu en geniş sınırlarına bu devirdeki fetihlerle ulaştı. Devrin en büyük fütuhatı Afrika'da yapıldı.

Üçüncü Murat devrinde Venedik asıllı Haseki Safiye Sultan'ın da katkılarıyla Türk-Venedik münasebetleri iyi bir yönde seyretti.

Doğu cephesinde Türk tarihinin en büyük kumandanlarından sayılan Özdemiroğlu Osman Paşa, İranlılara karşı Çıldır, Koyungeçidi, Birinci ve İkinci Şamahı ile Meşaleler savaşlarını kazandı. Tiflis, Tebriz (Güney Azerbaycan), Şirvan (Kuzey Azerbaycan), Revan (Ermenistan), Dağıstan, Doğu Gürcistan, bütün Kafkasya fethedilince devletin sınırları Hazar Denizi'nin batı kıyılarına kadar ulaştı. Bu fütuhat ile İran hükümdarı Şah Abbas, aynen Alman imparatoru, Fransa kralı, İngiltere kraliçesi, Rus çarı, Venedik doçu ve diğerleri gibi Osmanlı padişahının hukuken kendisinden üstün bir hükümdar olduğunu kabul etti (1590).

İran'daki fetihlere ilaveten doğuda Ardeşen, Kirmanşah, Luristan, Huzistan (İran Arabistanı); Avrupa'da Lehistan, Litvanya; Afrika'da Fas, Nijer, Nijerya, Çad, Kamerun, Kenya, Tanganika, Mozambik kıyıları, Zengibar Adaları ve Doğu Sudan'ın Türk himaye ve hâkimiyetine alınmasıyla imparatorluğun sınırları 20.000.000 km²'ye ulaşmıştı.

Bu devirde sağlam bir dış politika takip edilmeye çalışılmış İngiltere ile iyi ilişkiler içerisine girilmiş, Leh kralının tahta çıkması Osmanlı hükümeti tarafından temin edilmiştir. İran harbinin başından itibaren Özbek hüküm-

---

2 Kâtip Çelebi, *Keşfü'z-Zünun*, MEB (Vekâlet-i Maarifü'l-celile 1360-1941), İstanbul-1971, c. I, s. 813.

3 Müstakimzade, *age.*, s. 517. Lam (ل) harfinin biri dikkate alınmamış.

4 Kâtip Çelebi, *a. yer*; Beyani, *Tezkire-i Beyani*, Millet Kütüphanesi, Ali Emiri Kitaplığı, no. 757, v. 8b.

darı Abdullah Han'a Safevilere karşı ortak bir hareket planı takip edilmesi hususunda teşvik ve telkinlerde bulunulmuştur.

Üçüncü Murat döneminde Karadeniz'i Sakarya ve Sapanca Gölü üzerinden İznik Körfezi'ne bağlama projesi için otuz bin işçi seferber edilmişse de "halkın sıkıntı çekeceği, şiddetli zulüm ile kazanç sağlamanın uygun olmadığı, önemli mühimmatın yeni gemilerle taşınabileceği, bu sebeple gemi yaptırmanın daha uygun olacağı" şeklindeki mülahazalar sebebiyle donanma onarılıp çoğaltılarak bu projeden vazgeçilmiştir.

Günümüzde âdet hâline gelmiş bazı şeylerin başlangıcı da Sultan Üçüncü Murat devrine kadar uzanmaktadır. Bunlardan biri Şeyhülislam Bostanzade zamanında ilk defa olarak yılın yedi mübarek gecesi olan regaip, mevlit, miraç, kadir, iki bayram ve berat gecelerinde camilerde kandil yakılmasıdır.

Osmanlı harfleri ile kitap basımı da ilk defa Sultan Üçüncü Murat döneminde gerçekleşmiştir. Müslümanlar eserlerini matbaada yaygın olarak her ne kadar 1727 yılından sonra basmaya başlamışlarsa da matbaanın Osmanlı'ya gelişi daha öncedir. Yahudiler 1488'den, Ermeniler 1567'den ve Rumlar da 1627'den sonra eserlerini matbaada basmıştırlar. Osmanlı harfleriyle 1588'de basılan ilk kitap "Usulü'l-Oklidis"tir. Geometriye dair bu eserin basımına Üçüncü Murat'ın aynı tarihteki fermanıyla izin verilmiştir. Gümrük vergisinden muaf tutulmayı içeren bu ferman basılan kitabın başına konulmuştur. [5]

Sultan Üçüncü Murat'ın Edebî Kişiliği

Sultan Üçüncü Murat, büyük dedeleri İkinci Murat, Fatih Sultan Mehmet, İkinci Bayezit gibi hattattı. Bilhassa nesih ve ta'lik yazıda mahareti büyüktü.

Yazmış olduğu bir levha bugün hâlâ elimizdedir.

İstanbul Yazı Sanatları Müzesi 255 numarada kayıtlı 26 cm. çapındaki levhada Üçüncü Murat'ın dört mısralık hattı ile Kadiri kavuğu şeklinde bir de resimleme bulunmaktadır. Ayrıca İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi T. 5580 numaradaki Müniri Divanı'nın müstensihi de Üçüncü Murat'tır. Bu durum, onun edebiyat ve güzel sanatlara verdiği değerin güzel bir ifadesidir.

Sultan Üçüncü Murat, Halvetiye tarikatının Ahmediye kolunun şubesi olan Hasan Hüsameddin Uşşaki'nin kurduğu Uşşakiye tarikatine mensuptu. Yukarıda vasıfları söylenen levha onun Kadiri olabileceğini de düşündürmektedir. Zaten o devirde yoğun bir dinî faaliyetin olduğu bilinmektedir.

---

[5] http://kaplanburak.blogcu.com/osmanliya-matbaanin-gelisi/1170627, Osmanlıya Matbaanın Gelişi.

Çeşitli ilim ve fenleri bilen geniş kültürlü bir hükümdar olarak tanınan Sultan Murat, etrafına topladığı şeyhler, salihler, fazıllar, âlimler ve şairlerle sohbetten ziyadesiyle zevk almış, kendisine eser arz edenlere bolca bahşiş vererek, bilhassa bunlardan tasavvufa temayülü olanlara daha çok rağbet etmiştir. Onun edebî şahsiyetini daha iyi anlayabilmek için, kendi devrine kadar olan Osmanlı sultanlarının edebî şahsiyetlerine kısaca değinmek yerinde olacaktır.

Osman Gazi'nin bizzat şiir yazdığına dair elimizde kesin bir delil yoktur. Ancak ona isnat edilen şiirimsi bir ifade kahramanca bir eda taşımaktadır. Bunda kendinden sonrakilere İstanbul'u almaları hedef gösterilmektedir. Orhan Gazi'nin de oğlu Murat'a manzum bir vasiyette bulunduğu rivayet edilmektedir. Birinci Murat devrinde fikir ve edebiyatta bir canlılık görülmeye başlamıştır. Hükümdarın kendisi de Kosova Savaşı öncesi manzum bir münacatla Hak Teala'ya yalvarıp yakarmıştır. Oğlu Birinci Bayezit, zaman zaman düzenlediği meclislerde Yıldırım mahlasıyla şiirler söylemiştir. Onun, halk deyimleri de kullandığı şiirlerinin dili sadedir. Gururlu tabiatı onun nazmına da aksetmiştir. Hislerini tasvirdeki kudreti ve tevriyeli sözleri en güzel şekilde gazellerinde görülmektedir.

Şiir ve edebiyat merakı, Çelebi Mehmet devrinde yaygınlaşmış ve hükümdarın kendisi de münacat ve nasihat tarzında, kahramanca eda taşıyan şiirler yazmıştır.

Bugünkü bilgilerimize göre Osman Bey'den başlayarak İkinci Murat'a kadar olan Osmanlı padişahlarının şiirleri bize rivayet hâlinde ulaşmıştır.

Şiiri bir meşguliyet kabul ederek şiirle bizzat uğraşan ilk Osmanlı hükümdarı İkinci Murat'tır. Mahlası Muradi'dir. Bazı şiirlerini konuşma sırasında o anda söylemiştir. Muradi bunlarda dile ve manaya hâkimdir. Hikmet, eğlence, tevekkül ve teslimiyeti sade ve veciz bir dille ifade edebilmiştir.

Divan sahibi olan ilk hükümdar ise Avni mahlaslı Fatih Sultan Mehmet'tir. Fatih'in Farsça şiirleri de vardır. Sade, samimi ve tabii ifadeleriyle Adli mahlaslı Sultan İkinci Bayezit de güçlü ve sufiyane şiirler söylemiştir.

Daha çok Farsça şiirler söyleyen Yavuz Sultan Selim, Osmanlı sultanları arasında Farsça divan sahibi ilk şahsiyettir. Onun divanı, büyük bir edebî kıymete sahiptir ve Yavuz, bunlarda tam bir sanatkâr hüviyetindedir. Mahlası Selimi'dir.

Kanuni Sultan Süleyman ise, üç bine yakın gazeli ile Osmanlı sultanları arasında en hacimli divana sahip olandır.

Sultan İkinci Selim, dinî şiirleri ve naatlerinin yanı sıra gazellerinde mecazi aşkı da terennüm etmiştir. Mahlası Selimi'dir.

Bu muhit ve edebî gelenek içerisinde yetişen Sultan Üçüncü Murat'ın mahlası "**Muradi**"dir. Ancak bazen mahlasını "**Murat**" olarak da kullanmıştır.

Üçüncü Murat'ın şiir yazması, ilmî ve edebî hayatın canlanmasına yardım etmişse de bu devirde yetişen çok sayıda şair ve edibin pek azı şöhrete erişebilmiştir. Gelibolulu Âli, Hayali, Baki, Nevi ve Atai'yi bunlar arasında sayabiliriz.

Sultan Murat, esas olarak şiirlerini Türkçe söylemiş ise de, divanındaki Arapça – Farsça – Türkçe, Arapça – Türkçe, Arapça – Farsça mülemmalar, Arapça ve Farsça şiirler onun bu dillere de şiir söyleyecek derecede vâkıf olduğunu göstermektedir.[6]

Sultan Murat, şiirlerini diğer Osmanlı sultanları gibi sade ve basit bir dille söylemiştir. Oldukça işlek bir şiir tekniğine sahiptir. Şiirlerinde Arapça ve Farsça kelime kullanmakla beraber, terkiplere fazla rağbet etmemiştir. Sanat yapma endişesi yoktur. Konuşur gibi bir şiir yazma tekniğine sahiptir.

Gibb, Üçüncü Murat'ın şiirlerinin hemen hepsinin tasavvufi karakter taşıdığını, hatta bazı şiirlerinin münzevi olduğunu ve divandaki şiirlerinin şiir sanatı bakımından fazla değeri olmadığını söylerken[7] Hammer ve Türk müellifleri, onun şiirlerini sufiyane, muhakkikane, muvahhidane ve mutazzarrıane olarak kabul etmişlerdir. Ali Emiri, Üçüncü Murat'ın eserlerinde kâinatın hakikat sırlarını ifade ettiğini ve Cenab-ı Hakk'ı zikrettiğini ifade etmektedir.[8]

Üçüncü Murat, şiirlerinde kâinatın hakikat sırlarını ortaya koymuş, yer ve gökteki yüce sanat eserlerine bakarak Cenab-ı Hakk'ın azamet ve kudretini bir kere daha ifade etmiştir. Vahdet-i vücut görüşünü içerir ifadelerin çoğu güzel ve zarif sözlerdir.[9] Şiirlerinde Cenab-ı Hakk'ın birliği, yaratılan her şeyde onun isim ve sıfatlarının tecellisini görmek gerektiği terennüm edilmiştir. Onun pek çok gazeli ilahî yakarışı ihtiva eder. Padişah olmasına rağmen umumiyetle Cenab-ı Hakk'ın âciz bir kulu olduğunu ifade eder:

1 Bizi sûrette gördün pâdişâyız — Velî mânâda bir kemter gedâyız
2 Bizi yâr eşiğinde anlama yâd — Kamuya yâd ü yâre âşinâyız
3 Bu sûret âleminde câhiliz biz — Velîkin müctebâ vü murtazâyız
4 Küdûret gösterip âlemde her dem — Velî bâtında ey dil asfiyâyız
5 Murâdî nesne yok zâhir amelden — Velî âyîne-i ibretnümâyız (G.605)

---

6 bk. G.3, 45, 72, 268. gazeller.

7 Gibb, *A History of Ottoman Poetry*, London, 1965, C I, s. 169.

8 Hammer, *Osmanlı Devleti Tarihi*, C II, s. 86; Riyazi, Mehmet, *Riyazü'ş-şuara*, Eski Eserler Kütüphanesi, Ankara, Nu. 1275, v. 13a; Hasan Çelebi, Kınalızade, *Tezkiretü'ş-şuara,* (Eleştirmeli Baskıya Hazırlayan: Kutluk, İbrahim), TDK, Ankara, 1978, C I, s. 25; Ali Emiri, *Cevahirü'l-Müluk*, 1.Cüz, Mukaddeme, Asır Matbaası, İstanbul, 1319, s. 29, 50-55.

9 Peçevi, İbrahim, Peçevi Tarihi (Hazırlayan: Baykal, Bekir Sıtkı),Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Başbakanlık Basımvi, Ankara, 1982, , C II, s. 1.

O, şiirlerinde, yaşadığı inanç dünyasını aksettirmeye çalışmış, dünyanın faniliğini, cihanın süsünün geçiciliğini, tevekkülü, teslimiyeti ve vuslatı dile getirmiştir. İnanç dünyasının birer aksi olan şiirlerinde her sufi gibi bütün varlıkların Cenab-ı Hakk'ın zikri ile meşgul olduğunu ifade etmiştir:

Bir şâhsın ey şâh ki sen şâh-ı cihânın
Medh ile doludur döneli günbed-i hadrâ

Sağa ve sola baş saluben serv-i hırâmân
Tevhîdin eder şevk ile şâhâ senin âlâ

Ede mi Murâdî yalınız hamdini yâ Rab
Her kûşede zikrinle doludur nice gûyâ (G.79.2,3,7)

Muradi'nin şiirlerindeki aşk, aşk-ı süphani'dir.

Aklımı yağmaladı gönlüm perîşân eyledi
Gösterip bir dem cemâlin yine pinhân eyledi

Ey Murâdî her ne kim gelse bana ondan safâ
Her ne ettiyse bana bil aşk-ı sübhân eyledi (G.1477.1, 5)

Muradi'nin şiirleri dinî olmakla beraber içlerinde böyle olmayanlar da vardır. Fakat bunlarda dahi tasavvuf kokusu sezilmekte, ince hayaller, güzel benzetmeler görülmektedir:

Semend-i hüsnümü sürdükçe meydân-ı zarafette
N'olaydı pâyına yüzüm süreydim ben rikâb-âsâ (G.52.6)

Sormak ayb olmasın ey dilber-i şîrîn-harekât
Leblerin lâl-i Bedehşân mı yahût âb-ı hayât

Çün siyeh-pûş olasın ey meh-i tâbân-ı cihân
Kaplamıştır sanasın âb-ı hayâtı zulümât

Çekilir sidre-i âlâya ya adn uçmağına
Kangı âşık ki eşiğinde bulur ise memât

Yûsuf-ı sânîsin ey mâhlikâ âlemde
Kim nazar etse sana günde eder bin salavât

Bulur elbette hayât-ı ebedî ol âşık
Ki vefân olsa onun mûnisi ger vakt-i vefât

Yapışuben dile hâcet o mehin zülfüne kim
بَرَاَتْ لَيْلَةُ الْقَدْرْ 'dur onun birisi biri

Âsitânından onun gitme Murâdî zinhâr
Ger murâdın ise bulmak senin âlâ derecât (G.181, 7)

Üçüncü Murat, yazdığı şiirlerini zamanının şairlerine incelenmek üzere göndermiş, onlar da bunları şerh ederek aynı tarzda eserler vücuda getirmişlerdir. Ancak kendisinin şiirleri bunların çoğundan daha iyidir. Bazı defa örtülü ve kapalı bir şekilde söylediği Arapça ve Farsça gazelleri, padişahın arzusunu yerine getirmek ve ihsana erişmek gayesiyle zamanın edipleri tarafından şerh edilmiştir.[10]

Osmanlı sultanlarının birçoğu gibi Sultan Murat da diğer şairlere örnek olacak derecede ve üç dilde tarih düşürebilmiştir.

Ayasofya Camii'nin mihrabı üzerinde kendi hattı ile yazdığı levha için düşürdüğü tarih:

"Alâmet-i ümmet (علامت امت H. 982 = 1574[11])

Sultan Murat'ın Mekke'nin büyük âlimlerince de çok beğenilen, kendisine ahirette yardım ve şefaat sebebi olmasını dilediği kulluğunun belirtisi olan tarihi, Beyt-i Şerife asılmıştır.

قال روح القدس فی تاریخه

(السلطان مراد هذا الحرم H. 984 = M. 1576[12])

Onun Ortakapı'da Babüssaade'ye Zülüflü Baltacılar Koğuşu'na bitişik Harem-i Hümayun kapısına düşürdüğü tarihi de Kilari Nuri Bey tarafından bir kaside içinde yer almıştır.

.....

Bu bâb-ı devletin oldu dü-mısrâ-ı târîh
Getirse seyrine âsârı n'ola a'yânı
Murât Hân-ı Sâlis

قال روح القدس فی تاریخه مراد خان ثالث

Letâfet içre yeridir "der-i behişt-i acîp (در بهشت عجیب H. 996 = M. 1588)

Harîm-i cennet-i a'lâda bâb-ı sultânî
(حریم جنت اعلیده باب سلطانی H. 996 = M. 1588)

Bu son beyit için Tarih-i Ata'da "manzum hutut-ı hümayunlarındandır" ifadesi kullanılmıştır.[13]

---

10 Beyani, *age.*, v. 8b; Bekir Kütükoğlu, "III. Murad", **İA**, MEB, İstanbul, 1970, C VIII, s. 625.
11 Ali Emiri, *age.*, s. 32-34; Müstakimzade, *Tuhfe-i Hattatin*, s. 516.
12 Ali Emiri, *age.*, s. 32-34; Müstakimzade, *Tuhfe-i Hattatin*, s. 516.
13 Ata, Ahmet, Tayyarzade,Tarih-i Ata, C IV, İstanbul, 1293, C IV, s. 137, 55, Ali Emiri, *age.*, s. 34.

Muradi Divanı'nda Ahenk (Alliteration - Assonance)

Ahenk, Muradi'nin şiirlerinin hemen hemen vazgeçilmez bir unsurudur. Bu, müdakkiklerin gözünden kaçmamıştır. Ali Nureddin bu hususa örnek olarak gösterdiği bir şiiri şöyle övmektedir. "Fatih-i Gürcistan'ın cemal-i yâri ru'yette bülbülleri na'ra-zen-i levlak, goncelerin yakalarını çak ettirecek güllere tahvil ve raksa sünbülleri idhal yolundaki teşbihat-ı murakkasane ve belagat-i cuyaneleri elhak samileri semaa saittir:"[14]

Cemâlin gülşenin arz et ede tâ na'ra bülbüller
Yakalar çâk ede güller gireler raksa sünbüller

Dirâz etmiş zebân sûsen senin hüsnünü medh eyler
Cemî-i lâleler hicrinden olmuştur siyeh-diller

Gözün açmış dürür şehlâ cemâline olup hayrân
Okur hüsnün kitâbını sana meddâh olup güller

Benefşe fikre varmış kim acep var mıdır âlemde
Gözün gibi kara gözler saçın gibi siyeh teller

Onu lütfundan ol Allâh şöyle yaratıptır kim
Onun hüsnünü medh etsen Murâdî doyamaz diller (G.319)

Muradi'nin şiirlerindeki ahenk umumiyetle ses tekrarları ile sağlanmıştır.

Hakkı hak idüp hukûkunda hakâik gezinmiş
Hakkı hak etmektedir her dem-be-dem etvâr-ı Hak (G.695.4)

Bu beyitte k ünsüzü 11, h ünsüzü 8, a ünlüsü 9 defa tekrarlanmıştır.

Mîm-i Ahmetten eğer aldunsa ümmet mîmini
Anlagıl mîm-i Murâdî olasın hayrü'l-ümem (G.898.5)

Bu beyitte m ünsüzü 12 defa tekrarlanmıştır.

Hurûcum aslın istersen ben andan olmadum hâric
Vülûcumda hurûcum vasfını anla mahrec (G.227.2)

Bu beyitte ise h 4, m 5, n 6, r 5, s 4 defa kullanılarak alliteration; a 12, u 9 defa kullanılarak assonance meydana getirilmiştir. Aynı gazelin üçüncü ve dördüncü beyitlerinde de bu sesler oldukça çok tekrarlanmıştır.

Aşağıdaki gazelin tamamında ise dem sözü 37 defa, çeşitli harfler ise çok sayıda tekrarlanarak güzel bir ahenk meydana getirilmiştir.

Acep bilsem nedir bu dem ki demler bunda bir demdir
Bu demde bulmayan bir dem dememem ana ki âdemdir

---

[14] Ali Nurettin, *Kelamü'l-müluk Mülukü'l-Kelam*, Âlem Matbaası, İstanbul, 1311, s. 10, 38.

Geçirme bu demi bir dem geçerse ağlayasın dem
Demidir ger çekersen dem ki dem mâdır çü mâ demdir

Dem ü mâdan geçersen ger dem u mâdan olur kârın
Dem-â-dem eşkin ola dem demidir dem ki bu demdir

Deme demdir ki olmaz gam dem olur demdeme gamdan
Çü demden âdem oldu dem ne demdir belki demdemdir

Devâm-ı dem devâm olsun dem olsun ey Murâdî dem
Müdâm olsun müdâmın k'anda bir dem nice bin demdir (G.300)

Bu gazeldeki ses tekrarlarının beyitlere göre dağılımı şöyledir:

byt	dem	e	d	m	a	i	r	n	b	u	l	k	o	g	s	ç	ü	y	c	ğ
1	7	13	12	10	7	8	6	4	8	4	3	2		0	1			1	1	
2	7	16	10	10	5	7	8	2	2	1	1	2		3	3	4	1	1	0	1
3	8	13	12	10	7	5	6	5	1	3	2	3	2	2	1	1	1		0	
4	11	16	17	14	5	5	4	3	1	2	4	2	3	2	0	1	1		0	
5	5	9	12	12	7	5	3	7	2	4	3	1	3	0	1		2	1	1	
tpl	**38**	**67**	**63**	**56**	**31**	**30**	**27**	**21**	**14**	**14**	**13**	**10**	**8**	**7**	**6**	**6**	**5**	**3**	**2**	**1**

Aynı beyitte art arda gelen kelimelerdeki ses tekrarları da dikkat çekicidir:

1. beyit: ace**p** **b**ilsem, **b**unda **b**ir, **b**u, **b**ulmayan **b**ir; bils**em**, d**em**, d**em**ler, d**em**dir, d**em**de, d**em** d**em**em, d**em**dir; **a**na, **â**dem; ki, ki

2. beyit: **b**u, **b**ir; geçir**me**, d**em**i, d**em**, d**em**, d**em**idir, d**em**, d**em**, d**em**dir, geçir**me**, ger; çekersen, geçerse; mâdır, mâ

3. beyit: **dem**, **mâd**an, **dem**, **mâd**an, **dem**, **mâd**an, **dem**, **mâd**an; **ger**, **ger**; **ü**, **u**, ol**u**r, **ü**, **u**, ol**u**r; **kârın**, **kârın**; **geçersen**, **geçersen**

4. beyit: **deme**, **dem**dir, ga**m**, **dem**, **demdeme**, ga**m**dan, **demde**n, â**dem**, **dem**, ne, **dem**dir, **demdem**dir; **ki**, bel**ki**; **ol**maz, **ol**ur, **ol**du

5. beyit: **devâm**, **dem**, **devâm**, **dem**, Murâdî, **dem**, **müdâm**, **müdâm**ın, **dem**, **dem**dir; **devâm**, **devâm**; **olsun**, **olsun**, **olsun**; **müdâm**, **müdâm**ın; **bir**, **bin**; **müdâm**ın, nice

Muradi Divanı'nda Vezin

Divan'da 23 vezin kullanılmıştır. Divan edebiyatımızda bu ölçüde çok vezne müracaat eden şair sayısı fazla değildir. Divanda en çok tercih edilen vezin "Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün (508 gazelde kullanılmış)" ile

"Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün (269 gazelde kullanılmış)"dür. "Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün" vezninde ise bir gazel vardır.

Bunların yanı sıra divanda "Feûlün Feûlün Feûlün Feûl (13 gazelde kullanılmış)", "Müfteilün Mefâilün Müfteilün Fa' (1 gazelde kullanılmış)", ve "Feilâtün Mefâilün Feilâtün Feilün (1 gazelde kullanılmış) gibi alışılmamış üç vezin mevcuttur.

Eserde "Mukattaat" başlığı altında kısa şiirler yer almaktadır. Ancak bunlardan sadece bir tanesi kıt'a, diğerleri nazımdır. Divandaki en kısa nazım iki, en uzun nazım ise dört beyittir. Eserin son kısmında 47 müfret vardır.

Aruza hâkim olan Muradi'nin şiirlerinde bazı vezin hatalarına da rastlanmaktadır. Türkçe kelimelerin vezne intibakı sırasında yapılan imaleler, çok defa, onun şiirine bir ahenk kazandırmıştır.

Kafiyelerinde rediflerden oldukça istifade eden Üçüncü Murat, daha çok tam kafiyeyi kullanmıştır.

Muradi Divanı'nda aruz vezni için kusur sayılabilecek bazı kullanışlara da rastlanmaktadır.

Divan'da bazı tek heceli Türkçe kelimeler ve birden fazla heceli Türkçe kelimelerin ünsüzle biten ilk heceleri bir buçuk hece (– •) olarak itibar görmüştür.

vaz	(– •)	var	(– •)	kör	(– •)	yog	(– •)
tag	(– •)	kat	(– •)	baş	(– •)	bir	(– •)
otağ	(• – •)	azdur	(– • –)	varlık	(– • –)	başdan	(– • –)
yoldaş	(– • –)	söylerler	(– • – –)[15]				

Hemze (ء) ile biten bazı kelimelerin de bir buçuk hece (– •) kabul edildiği vakidir:

şey' (– •)[16]

Tek hece olduğu hâlde, konuşmada iki hece olarak telaffuz ettiğimiz kelimeler çok defa bir buçuk hece (– •) olarak itibar görmüştür.

İlm	(– •)	akl	(– •)	gayr	(– •)	arklar	(– • –)[17]

İçinde uzun ünlü olan ve nun harfiyle biten heceleri bir buçuk hece kabul etmek hatalı kabul edildiği hâlde Muradi'de bu hadise sıkça görülmektedir.

fünûn	(– •)	nihân	(– •)	mecnûn	(– •)
kurbân	(– •)	meknûn	(– •)	cevlanlar	(– •)[18]

[15] G.8.5, 329.1, 530.3, 557.2, 568.2, 946.1, 1239.1, 1250.5, 1288.6, 1347.5, 1356.3, 1211.1, Msn. 11.4.4.
[16] G.468.2.
[17] G.469.1, 817.1, 827.3, Msn. 24.2.

"n" ile biten hecelerin kapalı hece olarak değerlendirilmesi gerekirken bazen bunların da bir buçuk hece olarak değerlendirilmesi gerekir. Nitekim 19. gazelin kafiye sözleri olan "ân" heceleri bir buçuk değerdedir: "'isyândur yâ Rabbenâ, gufrândur yâ Rabbenâ, âsândur yâ Rabbenâ, ândur yâ Rabbenâ, ihsândur yâ Rabbenâ, gufrândur yâ Rabbenâ"

Divan'da az sayıda olmakla beraber başka şairlerde de görülebilen zihaflar şöyle sıralanabilir:

çü (çû)	(– •)	çün (**çûn**)	(– •)	dû**tâ**	(– •)	**dü** (dû)	(– •)
Erzâ**nî**	(– – •)	fâ**nî**	(– •)	gay**bî**	(– •)	hâ**nî**	(– •)
hîç,	(–)	ilâ**hî**	(• – •)	küll**î**de	(–• •)	ma'**nâ**	(– •)
Mura**di**	(• – •)	sâ**kî**	(– •)[19]				

Şair, genellikle mahlasındaki nispet "î"sini kısa hece (•) olarak değerlendirmiştir. Bunun yanı sıra fani, baki gibi nakıs kelimelerdeki "î"ler ve diğer nispet "î"leri de ekseriya kısa hece olarak değerlendirilmiştir.

Divan'da çok az da olsa alışılmamış zihaflara [Man**sû**r-ı (– • •)] rastlamak mümkündür.

Muradi'nin şiirlerinde çok sayıda imale bulunmaktadır. Aşağıdaki beytin ikinci mısraında beş imale vardır.

Meclis-i 'izzetde vahdet sırrını söyleştiler
Vahdetim anlamadılar diyeler dahı neler (G.379.1)

Ama aynı gazelin diğer bir beytinde ise imaleye rastlanmamaktadır.

Ömr-i sermettir vücûdum ey vücûdum zindesi
Bir vücût ihyâsıyam her küll ü cüz' ondan eser (G.379.3)

Divan'da çok az da olsa alışılmamış imalelere ['â**şı**ka (– – •)] rastlamak mümkündür.

Divanda bazı kelimeler vezin zoruyla imlasından değişik bir şekilde okunmuştur.

azametün (azmetün)	(– • –)	şâ-Allah (şa'lla)	(– •)
vücûdunda vücûddunda	(• – •– •)	lahzât (lahazât)	(• • –)[20]

[18] G.6.3, 9.5, 29.2, 61.1, 157.5, 246.2.
[19] G.1.5, 2.5, 3.1, 36.1, 46.3, 93.1, 99.5, 103.2, 117.3, 137.2, 146.1, 148.4, 151.5, 152.1, 153.1.484.4., 610.5.

Muradi Divanı'nda özellik arz eden bazı kullanışlar da görülebilir:

Şairin kullandığı vezinlerden iki cüzlü, mürekkep olan vezinlerin genellikle yarısında kelime sona ermiştir. Birer beyitlik örneklerle bu vezinleri sıralayalım:

Ey safha-i kitâbın / unvânı ilm-i ûlâ
Ey zâhir-i haḳîkat / ûlâ vü sende uhrâ (G.104.1)
(Vezin: Mef'ûlü Mefâîlün / Mef'ûlü Mefâîlün)

Aldanma cihâna sen / ey merdüm-i pür-dânâ
Tâ kim olasın ey cân / her nesneye sen bînâ (G.101.1)
(Vezin: Mef'ûlü Mefâîlün / Mef'ûlü Mefâîlün)

Bahr-ı vücûdunda şol / kişi k'ola âşinâ
Bildi nedir iptidâ / bildi nedir intihâ (G.117.1)
(Vezin: Müfte'ilün Fâ'ilün / Müfte'ilün Fâ'ilün)

Çünkü dilim kılar sana / subh u mesâ senâ senâ
Sen dahı lütf ile anla / eyle şehâ atâ atâ (G.96.1)
(Vezin: Müfte'ilün Mefâ'ilün / Müfte'ilün Mefâ'ilün)

Menbâ-ı ilm ü hilm olan / buldu işinde iptidâ
Müdrik olan fuhûm ile / buldu usûl-ı intihâ (G.116.1)
(Vezin: Müstef'ilün Mefâ'ilün / Müstef'ilün Mefâ'ilün)

Dört tefilesi de aynı olan basit, uzun vezinlerin genellikle iki tefilesinde kelime sona ermekte, mısra bu şekilde yarıya bölünmektedir:

Sana yüz tutmuşum yâ Hak / çü sensin hâlıku'l-eşyâ
Ümîdim sanadır her dem / çü sensin ḳâdir ü dânâ (G.60.1)
(Vezin: Mefâîlün Mefâîlün / Mefâîlün Mefâîlün)

Cân aldı çün mâil sana / sen dahı mâilsin ona
Mâşûk u âşık oldular / biri birine rehnümâ (G.115.1)
(Vezin: Müstef'ilün Müstef'ilün / Müstef'ilün Müstef'ilün)

Dil oldu çün / dildâr ile tenhâ
Meyl etmemiştir / gayrıya aslâ (G.122.1)
(Vezin: Müstef'ilâtün / Müstef'ilâtün)

Yukarıda örnek olarak verdiğimiz 96. gazelin birinci beytinde olduğu gibi bazı beyitlerde yer yer musammat tarzı göze çarpmaktadır.

Vücûda vecd olup mihmân ziyâfette fedâdır cân
Müdebbirden olur dermân وَدَبَّرْنَاهُ تَدْبِيراً (G.64.2)
(Vezin: Mefâîlün Mefâîlün / Mefâîlün Mefâîlün)

---

[20] G.20.2, 34.3, 50.3, 108.1.

Bu husus 113 ve 114. gazellerde daha bariz olarak göze çarpmaktadır. Bütün beyitlerde olmamakla beraber musammat özelliği gazelin birçok beytinde görülmektedir. Bunun dışında her bir kelime aruz cüzünün bitiminde sona ermektedir. Bu özellikler daha çok Arapça-Türkçe mülemmalarda görülmektedir.

1 اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الّذي نِعْمَ الْعُلاٰ نِعْمَ الْعُلاَ
وَالشُّكْرُ لِلّٰهِ الَّذي نِعْمَ الْثَنا نِعْمَ الْثَنا

2 Cânım onun şükrânesi gönlüm onun dîvânesi
Kalbim ziyâ pervânesi مِنْ اِبْتِداَ فِى اِنْتِهاَ

3 يَامَنْ لَهُ حُسْنُ الْجَمَال يَا مَنْ لَهُ عَينُ الْكَمالْ
يَا مَنْ عَلِيمٌ فِي الْمَال يَارَبَّنَا يَارَبَّنَا

4 Müştâk oluptur dil sana sen gel bana sen gel bana
Müştâkınam ben dâimâ hânım sana hânım sana

5 اَنْتَ مُرَادٌ عَبْدُهُ فَاصْبِر لِحُكْمِ رَبِّكَ
رَبّي رَحِيمٌ بِالْعَطاَ يَا ذىَ الْعَطاَ ذىَ الْعَطاَ (G.113)

(Vezin: Müstef'ilün Müstef'ilün / Müstef'ilün Müstef'ilün)

Bu gazelin kafiye şeması şöyledir:
1. beyit: ba-ba, 2. beyit: cc-ca, 3. beyit: dd-da, 4. beyit: aa-aa, 5. beyit: xx-aa

1 Sem'ime geldi bir sadâ هَذاَالنِّداَ هَذاَالنِّداَ
كاَنَ الْعَطاَءُالْمُطْلَقاَ هَذاَالْ الْعَطاَ نِعْمَ الْعَطاَ

2 Doğdu çü şemsim bir seher secde edip şems ü kamer
اِنْ لَمْ يَكوُن نوُراَ مِنْهُ لاٰضاَءَ يَبْقىَ فِي الدُّجاَ

3 Levh-i dile mestûr olalı آيَتِ اُمُّ الْكِتَابْ
فِي عِلْمِهِ آياَتُناَعَنْ سِرِّه اِخْلاٰسَنا

4 Çün münteşirdir âleme bir zerre ilminden haber
كاَنَتْ نِداَءٌ داَيِماَ مِنْ عِلمِناَ مِنْ عِلمِناَ

5 Kıldı Murâdî ilm için sırrını ukbâda nihân
لاٰمِثْلُهُ لاٰعَيْنُهُ اَلاَمْرُهُ بَلْ مُقْتَداَ (G.114)

(Vezin: Müstef'ilün Müstef'ilün / Müstef'ilün Müstef'ilün)

Bu gazelin kafiye şeması şöyledir:
1. beyit: aa-aa, 2. beyit: bb-aa, 3. beyit: xx-aa, 4. beyit: xx-aa, 5. beyit: xx-aa

Muradi Divanı'nda Kafiye

Kafiye hususunda Muradi, bir kayıt düşünmeden Arapça, Farsça ve Türkçe kelimeleri birbirleriyle kafiyelendirmiştir. Divanın her tarafında bunun örnekleri görülmektedir.

Diğer divan şairleri gibi Muradi de en azından son harf (revi) ve harekenin (res) uygunluğundan oluşan tam kafiyeyi kullanmış, çoğu zaman bunu rediflerle zenginleştirmiştir.

Yâre serden geçmeyince bilmedim vuslat nedir
İzzeti terk etmeyince bilmedim izzet nedir (G.326.1)

Fakat buna rağmen ender olarak da yalnızca rediflerin uygunluğu ile iktifa edildiği de olur. 282. gazelin kafiyelerini buna örnek olarak gösterebiliriz: "melaikler, halaikler, söyler, derler, âşıklar, hikmetler"

İkinci beytin kafiye kelimesi olan "söyler" kelimesindeki "ler" ifadesinin "le"si kelimenin köküne dâhildir. Bunun üzerine "-r" geniş zaman eki getirilmiştir. Yani diğerleri gibi çokluk eki değildir.

Muradi'nin bir gazelde kafiye sözünü tekrarladığı da vakidir:

Re'fet ü kudrette celâl ü cemâl
Oldu bidâyette nihâyet **bedîd**

Lahzadadır lahza-i ayn-ı luhuz
Dîdededür çeşm-i nihân çün **bedîd** (G.270.2, 3)

Cân ü ten mülkün veren yağmaya buldu devleti
Rûh-ı tayyip arş ü Kürsî cümle **devrân oldular**

كن فكان آيت كبرا'dadır ayn-ı ulûm-ı
Fehm ü idrâk eyleyen allâm-ı **devrân oldular** (G.342.1, 2)

Divandaki gazellerden birinin bütün mısraları birbirleriyle kafiyelidir:

1 Şem'-i bezm-i ezelîden çü münevverdir dil
Mihr-i pür-sûzdan onun için enverdir dil

2 Oldı mir'ât-ı Hudâ güster ü bihterdir dil
Gel beri bir nazar et kim nice serverdir dil

3 Sırr-ı esrâr-ı İlâhî ile hemserdir dil
Âb-ı şevk âteş-i dert ile muhammerdir dil

4 Hak budur cümle tarîk ehline reh-berdir dil
Nefha-i neghet-i dil-berle mu'anberdir dil

5 Cümleten her ne ki vardır ona mahzardır dil
Ey Murâdî nazar et Kâbeden ekberdir dil (G.790)

Her divan gibi Muradi Divanı'nda da gazeller kafiyelerinin son harfine göre sıraya konulmuştur. Her bir kafiye harfi ile ilgili gazel sayısı aşağıya çıkarılmıştır:

ر	: 268,	ه	: 229,	ن	: 206,	ا	: 124,	ى	: 123,
م	: 122,	ل	: 101,	ز	: 65,	ت	: 50,	ب	42,
ک	: 41,	ق	39,	د	: 33,	و	: 28,	ش	26,
ج	: 10,	ح	: 9,	غ	: 6,	ص	: 6,	ع	: 6,
لا	: 4,	خ	: 4,	ف	: 4,	ض	: 4,	ذ	: 2,
ط	: 2,	ظ	: 2,	ث	: 1,				

Muradi Divanı'nda Geçen Maddi ve Manevi İsimler

Anasır-ı Erbaa: Divanda dört unsurun bazen bir arada, bazen bunlardan ikisinin bir arada kullanıldığı görülmekle beraber bunların münferit olarak anıldığı da vakidir: âb, nâr, bâd, hâk (G.716.4), enver, türâp (G.23.3), nûr (G.1262.1)

Yön: Sitt-cihât (G.431.3).

Ağaç: Tuba (G.1094.3).

Su: Âb-ı hayât (G.181.1).

Dağ: Tûr (G.1184.15).

Alet: Sûr (G.577.5), câm (G.115.3).

Deniz: Bahr (G.1386.5), derya (G.356.4), yedi derya (G.1193.5), seb'a-i ebhâr (G.1275.5), Bahr-i Hamrâ (G.1110.3), Yem-i Ummân (G.1110.3).

Kara: Ber (G.1386.1).

Mücevher: La'l-i Bedehşân (G.181.1).

Nehir: Enhâr-ı Revân (G.356.4), Nîl (G.16.4), Selsebil Irmağı (G.1092.2).

Güneş: Âfitâp (G.1368.1), güneş (G.1292.4), hurşît (G.1277.4), mihr (G.1156.3), şems (G.23.3).

Ay: Mâh (G.1156.3), bedr-ay (G.1262.4), hilal (G.1281.2), kamer (G.1257.3), akmâr (G.1501.4).

Gezegen: Seyyâre (G.1156.3), seb'a-i seyyâre (G.525.5).

Yıldız: Necm (G.1379.4), encüm (G.1257.4), sitâre (G.1277.4), sa'd-ı ekber (G.1202.27), Sühâ (G.112.4), Süreyyâ (G.584.3), Zühal (Ms.46.9), Zühre (Ms.46.9).

Dünya: İki dünya (G.907.4), dü-cihân (G.356.1), arz u semâvât (G.1152.2), arz u semâ (G.1140.1), kevn ü mekân (G.1138.4), zemîn ü âsümân (G.1157.1).

Âlem: Âlem (G.1302.1).

Gök: Âsümân (G.1282.5), eflak (G.25.3), felek (G.1408.3), seb'a semâ (G.951.4), heft-âsümân (G.595.3), çarh-ı nüh-tıbâk (G.747.5), nüh-felek (G.600.3).

Yer: Arz (G.375.2), serâ (G.584.3), zemîn (1138.4), cihân (G.1145.2), dünyâ (1294.27), çerh-i gaddâr (Ms.45.5), ferş (G.343.2), ferş-i esfel (1083.1), âlem-i kevn ü fesât (G.589.2), âlem-i suver (G.1186.4), âlem-i sugrâ (877.4).

Manevî Gök: Âlem-i gayb-ı şehâdet (G.1135.5), âlem-i guyûp (1204.4), guyûp âlemi (G.1176.1), âlem-i rûh-ı misâl (G.1136.5), mâfihâ (G.362.6).

Cennet: Cennet (G.1551.6), mînû (G.1206.4), sekiz cennet (G.637.2), cennât-ı sâmin (G.637.2), adn (G.435.5), adn uçmagı (G.181.3), cennet-i adn (G.871.11), firdevs (G.338.2), firdevs-i me'vâ (G.871.11), huld-ı berîn (G.1081.3), ravza-i cennet (G.1141.5), ravza-i Rıdvân (G.1539.5), Selsebîl Irmağı (G.1094.2), tuba (G.1094.3).

Cehennem: Cehennem (G.1144.4), dûzah (G.1081.3), tamu (G.637.3), nâr-ı dûzah (G.130.5), nâr (G.673.4), nîrân (G.1179.4), sicn-i zulem (G.943.4).

Gök Makamları: Sidre-i a'la (G.181.3), kürs (G.343.2), kürs-i ekber (G.174.3), kürsî (G.1108.4), arş (G.343.2), arş-ı âzam (G.174.3), arş-ı azîm (G.957.2), arş-ı a'la (G.958.4), arş-ı ûla (G.1135.2), dergâh-ı a'la (G.1320.3).

Cennetle Cehennem Arası: Ârâf (G.673.4), berzah (G.673.4).

Zamanla İlgili İsimler: Yevm-i evvel (G.1286.4), levh-i mahfuz (G.Ms.4.3), kader (G.1386.3), kazâ (G.1386.3), ḳâlû belâ (G.866.2), haşr (G.1072.1), neşr (G.1072.1), yevm-i mîât (G.1312.3), yevmü'l-kıyâm (G.909.3).

İlahî İlim: İlm-i ledün (G.1160.5), ilm-i leddünnî (G.1094.5), ledün (G.944.3).

Kitap: Furkân (G.1568.6), Kur'ân (G.810.3), Kur'ân-ı Kerîm (G.9.1), Zebûr (G.281.2).

İbadet: Hac (G.859.4), namâz (G.1076.4), secde (G.1083.3), secde-i sehv (G.1083.3), tekbîr (G.1076.4), tevhît (G.808.1), farz (Mk.13.2), sünnet (Mk.13.2), emr-i bi'l-ma'rûf (G.984.5).

Yer İsimleri: Bedahşân (G.181.1), Hicâz (G.9.2), Harem (G.953.1), Kâbe (G.953.1), Bathâ (1256.5), Merve (G.917.2), Safâ (G.917.2), Yemen (Ms.9.2).

Melekler: Azrâil (G.1121.3), Cebrâil (G.100.4), Cibrîl (G.362.1), Rûh-ı Kuds (G.201.2), tâvûs-ı kudsî (G.1223.5), tâ'ir-i kudsî (G.1122.3), Rûh (G.1119.5), İsrâfîl (G.577.5, 1121.3), Gılmân (G.932.3), Rıdvân (G.932.3).

Peygamberler: Hazret-i Muhammet: hayr-ı nâs (Mk.27.3), şefî' (G.1468.3), delîle'l-âcizîn (G.1468.2) şefîü'l-müznîbîn (G.709.3), resûlu'llah [G.1468.2]), habîbu'llah (G.1468.1), Muhammet (G.1337.3), Mustafâ (G.1274.5), Ahmet (G.898.5), resûl-i ekber (G.609.2), rûhü'l-emîn (G.609.2), Ahmed-i Muhtâr (G.432.5), Mahmût(365.2).

Diğer Peygamberler: Dâvut (G.281.2), Eyyûp (1142.8), Halîl (G.1184.6), Hût (G.1184.10), Îsâ (G.1184.16), Mesîh (G.1119.5), İsmâîl (G.1184.14), Mûsâ (G.1184.14), Nûh (G.1184.5), Yûsuf (G.1184.13), Şu'ayp (G.1184.11), Yâkûp (G.1184.12), Yûnus (1184.9).

Diğer Manevi Şahıslar: Hızr (G.766.2), İlyâs (G.1361.5), Lokmân (G.438.5).

Şeytan: Şeytân (G.1317.3), şeytân-ı laîn (G.1053.4), nefs-i şeytân (G.1056.4).

Halifeler: Ömer (G.Ms.46.5), Alî (G.Ms.46.5), Haydar (G.878.4), Murtezâ (G.169.4).

Cin: Cinn (G.874.3).

Nurani Varlıklar: Mela'ik (G.575.3), gılmân (G.805.1), hûr (G.1094.2), hûr-ı cinân (G.1059.5), havrâ (G.805.1), hûrâ (G.1143.5).

İnsan Zümreleri: İns (G.876.3), gedâ (G.1264.1), han (G.356.3), husrev (G.1206.4), kayser (G.1206.4), pâdişâh (G.1265.1), şâh (G.356.3).

Peygamberliğe Ait İsimler: Nebî (G.1361.2), enbiyâ (G.1083.5), peygamber (Ms.46.5).

İnanmış İnsanlar: Aktâp (G.140.3), kutbü'l-aktâp (G.1183.5), asfiyâ (G.1163.2), budela (G.140.3), ebrâr (G.1084.4), ehl-i hâl (G.183.2), evliyâ (G.1083.4), velî (G.1379.2), umenâ (G.140.3), gavs (G.140.3), nücebâ (G.140.3), nukabâ (G.140.3), şâkir (G.1077.3), zâkir (G.1075.5), ulemâ (G.1163.1), ehl-i kitâp (G.164.4).

> Umenâyız nukebâyız budelâyız nucebâ
> Kutb-ı aktâba sorarsan yine gavs oldu hitâb (G.140.3)

İnkârcı ve Günahkârlar: Münkir (G.130.5), kallaş (G.619.2).

Veli İsmi: İbrâhîm Edhem (G.871.14).

Şair İsmi: Hâce-i Attâr (G.564.5).

Kitap İsmi: Kuş Dili (G.564.5).

Mitolojik Şahsiyetler: Behrâm (G.Ms.45.9.), Cem (G.1552.4), Dârâ (G.1552.4), Husrev (G.785.3), İskender (G.1552.4), Keyvân (Ms.45.9), Kubât (G.1552.4), Nemrût (G.785.3), Şeddât (G.785.3), Zâl (G.600.3).

Kanı Cem ü kanı Kubât toprakların savurdu bâd
İşitmedin i n'oldular Dârâyile İskenderi (G.1552.4)

Felekle Şems ü Mâh u Zühre Behrâm
Zühâl Keyvân kamusı sana fercâm (G.Ms.45.9.)

Mitolojik Âşıklar: Ferhât (G.1002.3), Husrev (G.1002.3), Leylî (G.1002.3), Mecnûn (G.1002.3), Şîrîn (G.1002.3), Vâmık (G.317.5).

Leb-i şîrînüne ey husrevüm çün oldı dil Ferhât
Saçı leylîsi şevkından benim mecnûn-ı ser-gerdân (G.1002.3)

Muradi Divanı'ndaki Edebî Sanatlar

Sultan Üçüncü Murat Divanı'nda edebî sanatların pek çoğuna yer verilmiştir. Onun sanat anlayışını belirtmek için divandaki edebî sanatların tespiti yapılmış, özellikle tenasüp, tezat gibi sanatlar, örneklerin yanı sıra tasnif edilerek verilmeye çalışılmış ise de inceleme kısmının uzamaması için bunların daha sonraki metin neşrine dâhil edilmesi uygun görülmüştür.

Mazmunlar

Muradi de diğer şairler gibi divan edebiyatının mazmunlarını klasik ölçüler içerisinde kullanmıştır. Mesela nesim, onda da sefa kokusunu, yani sevgilinin haberini, âşığa getirmektedir.

Kalmasın zâr-ı firâk ile diye lütf idüben
Habbezâ erdi nesîm ile yine bûy-ı safâ (G.47.4)

Elbette, sevgiliden haber getirenlerin en önde geleni bad-ı sabadır:

Bâd-ı sabâ cânımı gördün mü hîc
Söyle o cânânımı gördün mü hîc (G.226.1-5)

Muradi'de de ağız gonca, gönül bülbüldür.

Dehenin goncesine meyl edeli bülbül-i dil
Dôstum ravza-i hüsnünde benim nagme-serâ (G.46.2)

Saç karadır, sümbüldür, başa sevda koymaktadır. Göz de karadır. Yüz ise aya benzemektedir.

Kara zülfün koyaldan başa sevdâ
Kararı kalmadı bu gönlüm aslâ (G.77.1)

Yine dağıttı gibi sünbülün o mâh-likâ
Ki şemme eyledi iblâğ bana bâd-ı sabâ (G.112.1)

Benefşe fikre varmış kim acep var mıdır âlemde
Gözün gibi kara gözler saçın gibi siyeh teller (G.319.4)

Sevgili serv-i revan'dır. Kaşı mihrap ve musalladır.

Sen serv-i revânı görüben dîde-i bînâ
Mihrâb-ı ham-ı ebrûna ism etti musallâ (G.83.1)

Âşıklar sevgilinin kuyunun köpeklerinin ayak bastığı yeri öpmektedir.

Segân-ı kûyun ayak bastığı yere veren bûse
Kılıptır pâdişâhım zîr ile bâlâdan istiğnâ(G.58.3)

Sevgilinin ayağı toprağı sürmedir.

Dilberâ kühl-i Sifâhânî ben almam ayna
Hâk-i pâyin olur iken iki çeşmime cilâ (G.46.3)

Hülasa, Muradi divan şiirinin mazmunlarını kullanmış ve divanda *beraat-i istihlal, cem',cinas (cinas-ı tam: adem, cinas-ı mürekkeb, cinas-ı müteşabih, cinas-ı müstevfa, cinas-ı mütekarib, cinas-ı müzari, cinas-ı lahık, cinas-ı müzeyyel, cinas-ı muharref, cinas-ı müşevveş, cinas-ı kalb), icaz, iham-ı tenasüp, iham-ı tezat, iktibas, irsal-i mesel, deyim, istifham, iştikak, şibh-i iştikak, leff ü neşr-i mürettep, leff ü neşr-i müşevveş, mezheb-i kelami, mübalağa, nida, rücu, sihr-i halal, tecahül-i arif, tecrit, tedric, tekrir, telmih, tenasüp, teşabüh-i etraf,teşbih, teşhis intak hüsn-i talil, tevriye* gibi söz sanatlarına dair örnekler vermiştir [bk. H. Ahmet Kırkkılıç, Sultân Üçüncü Murâd (Murâdî), doktora tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 1985].

Muradi Divanı'ndaki Arkaik Kelime ve Ekler

Muradi Divanı'nda pek çok arkaik kelime de geçmektedir: *ag-, assı, begdeş / bendeş, biliş, birle, çegn, degşürme, düriş-, dûzah, dün, egn, genez, geniz, gici, giçi, kici, kiçi, girü, gözgü, içre, idügi, iltür-, iss, kaçan, kanda, kangı, kanı, karanu, katı, kayu, kendüzi, kesel, kimesne, kimsene, kocun-, muştu, od, onat, onul-, özge, sağış-, sayru, sı-, söyündür-, tamu, tam-, tamzur-, tan, tapu, taş, tuş ol-, uçmag, uş, üş, ut-, yahşı, yarag, yarak, yarıcı, yarıcu, yastan-, yavuz, yu-*

Muradi Divanı'nda geçen arkaik ekler, - dın, - din, - dan, gıl, gil, -ın, -in (ım, -um), -van, -ven, -vuz, -vüz (bk. Kırkkılıç, age.)

Muradi Divanı'nda kaside, terciibent, terkibibent, müstezat, rubai, tuyuğ, murabba, terbi, şarkı, tardiye, tahmis, taştir, müseddes, tesdis... muamma, lügaz, tarih gibi manzumeler yoktur.

Muradi, terciibent ve terkibibent gibi nazım şekillerini, muhtemelen uzunluğu sebebiyle tercih etmemiştir. O, methiye tarzındaki kasidelere de padişah olması sebebiyle yönelmemiştir. Fakat dinî mahiyet arz eden divanda, naatlerin ve halifelere atfen yazılan kasidelerin bulunmaması dikkati çekmektedir. Ancak gazellerin pek çoğu münacat ve naat tarzındadır.

Oldukça hacimli bir eser olan Muradi Divanı'nda 1567 gazel, 1 muhammes, 49 mesnevi, 38 kıta ve 47 müfret vardır. Bundan hareketle Muradi için rahatlıkla bir gazel şairidir diyebiliriz.

Muradi Divanı'ndaki mülemmaların sayısı da hayli fazladır. Divanda Arapça – Türkçe olarak 81 mülemma gazel, 4 mülemma mesnevi, 1 nazım; Arapça – Farsça – Türkçe bir gazel, Arapça – Farsça bir gazel yer almaktadır.

Sultan Üçüncü Murat'ın Divanda Olmayan Bazı Şiirleri

Muradi'nin tezkirelerde ve bazı eserlerde gördüğümüz bir kısım şiirleri divanda yoktur. Bundan da anlaşılmaktadır ki onun bütün şiirleri divanına derc olunmamıştır. Bunlar arasında Ruhi'nin ve Baki'nin tahmis ettiği gazelleri ile Baki'nin Muradi'ye nazire beyitleri de vardır.

Divanda olmayan bazı şiirleri buraya alıyoruz:

Ragbet mi kodu tatlı dilin şekkere cânâ
Kıymet mi kodu la'l-i lebin cevhere cânâ[21]

Ne denli başa çıksa dûd-ı âhımdan bükâ artar
Bu âdettir ser-i kûh üzre yel estikçe mâ artar[22]

Visâle va'deler eyler Murâda ol gül-i ter
Yalancı gül gibi bir yâr-ı dil-sitânım var[23]

Lutf-ı Rahmâna istinâdım var
Fazl-ı Haktan nice murâdım var

Çün direst etmişim Hudâya gönül
Meded-i Hakka i'timâdım var

Leşker ü mâla ittikâ itmem
Asker-i gayba istinâdım var

---

[21] Ata, *age.*, C IV, s.55; Faik Reşat, *Tarih-i Edebiyat-ı Osmaniye,* Zarafet Matbaası, İstanbul, 1327, s. 276. Vezin: Mef'ûlü Mefâîlü Mefâîlü Feûlün

[22] Ata, *a. yer*; Riyazi, *age.*, v. 20-22 (1b yel estikçe: ebr oldukça). Vezin: Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün

[23] Ata, *age.*, s. 54; Rıza, Esseyit, Tezkire-i Rıza. İkdam Matbaası, İstanbul, 1316, s.8 (1a Visâle vâdeler eyler: Vefâya vâde kılar mı; 1b yâr-ı dil-sitânum: tâze nev-civânum); Süreyya, Mehmet, *Sicill-i Osmani,* İstanbul, 13O8, C I, s. 77 (1b yâr-ı: şâh-ı) Vezin: Mefâilün Feilâtün Mefâilün Feilün

Çalışın ey mücâhidân-ı gazâ
Dîn yolunda benim cihâdım var[24]

Vâ hazer arsa-i vahdette bu gün çâlâkiz
Her cihetten geçüben vâhit olup bî-bâkiz

Nâzır-ı âyîne-i levh-i hakâyık oluben
Ehl-i dânişteniz ilm ile acep derrâkiz

İkilikte n'ideriz vâhid-i mutlak çü biziz
Varlık çün biziz âfâka gelen idrâkiz

لمن الملك okuruz âleme her rûz u şeb

Hâlik-i kül çü biziz cümle helekten pâkiz

Olmasak olmaz idi cümle cihân mâfîhâ
Ey Muradi yine sırr-ı hikem-i levlâkiz[25]

Nice tâkat getirsin çeşm-i âşık rûy-ı dil-dâra
Getirmez tâb çün bir lahza berk-i tâb-envâra

Mukîm-i hân-kâh-ı aşk olaldan bu dil-i pür-dert
Olur abdâl-ı mihnet bağrı yara cismi sad-pâre

Sezâ-vâr olmaz ol sadra eger Dârâ eger Behmen
Bu dil yârin serîridir virilmez bir yol ağyâra

Ne çâre çâre andandır dil-i bî-câreye her dem
Çü yâre uran oldur yine andan merhem-i çâre

Murâdın sözlerinin gösterir her harfi bir hikmet
Ne hikmet belki sıhhattir devâdır cümle bîmâra[26]

Aklımı yağmaladı gönlüm perîşân eyledi
Gösterep bir dem cemâlin yine pinhân eyledi[27]

Sultan Üçüncü Murat'ın bazen kendisine verilen tehislere de manzum cevaplar verdiği görülmektedir.

Münâsip düştü tensîbin murâda
Hudâ tevfîkini kılsın irâde

Sebât eyler murâdı akd-ı ahde
Muvaffak eylesin Hak hall ü akde[28]

---

[24] Ata, *age*., s. 54. Vezin: Feilâtün Mefâilün Feilün
[25] *a. yer.* Vezin: Feilâtün Feilâtün Feilâtün Feilün
[26] Ata, *age*., s. 51. Vezin: Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün Mefâîlün
[27] Ali Nurettin, *age*, s. 38. Vezin: Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

Bu arzı bir dahi tedkîke himmet
Edersen elbet eylersin isâbet[29]

Bu tensîbin mukârindür murâda
Anun'çün eyledim icrâ irâde[30]

Sultan Üçüncü Murat'ın Şiirlerinde İzleri Görülen Şairler ve Muradi'nin Tesir Sahası

Sultan Üçüncü Murat'ın şiirlerinde bazı şairlerin izleri hissedilmektedir: Divanda Yunus Emre (1241?-1321), Hoca Dehhani (13. asrın ikinci yarısı), Nesimî (?-1509), Ahmed-i Dai (14. asır sonu-15. asır başı).

Necati (öl. 1508), Fuzûli (?-1556), Baki (öl. 1600), Nefi (1575-1635), Nabi (öl. 1712), Nedim (1681-1730) vb. şairlerin şiirlerinin benzerlerini Muradi Divanı'nda bulmak mümkündür.

Bunların yanı sıra Baki ve Ruhi Muradi'nin birer gazelini tahmis etmiş; İkinci Selim'in hocası Şemsi Çelebi'nin zevcesi Hurşit ü Cemşit adlı üç bin beyitlik mesnevinin nâzımı, Arapça şiirler de yazan Hubba Ayşe Hatun (ö. H. 997 M. 1589) da Sultan Üçüncü Murat'ın Türkçe-Arapça mülemma bir gazelini tanzir etmiştir. (bk. Kırkkılıç, age.)

Sultan Üçüncü Murat'ın Diğer Eserleri

Sultan Üçüncü Murat, Osmanlı hükümdarları arasında ilmiyle ve şiirleriyle tanınmış bir şahsiyettir. Saltanat meşguliyeti arasında ilim, şiir ve hattatlıkla uğraşması onun çok yönlü bir padişah olduğunu göstermektedir. Şehzadeliği sırasında ve yirmi bir yıllık saltanatı süresinde bin altı yüz kadar gazel yazmıştır. Bunun yanı sıra ilmî ve tasavvufi toplantılar tertip etmiş, bu sahada da eserler yazmıştır. Bu, onun sanat faaliyetleri ile ne kadar alakadar bir insan olduğu hakkında fikir vermektedir.

Fakat kaynak eserler ve edebiyat tarihçileri, onun bu ehemmiyetine belki de (bugün elimizde olmayan) eserlerinin görülemeyişi ve incelenmeyişi sebebiyle temas etmemişlerdir.

Araştırmacılar Muradi'nin Türkçe divanındaki Arapça ve Farsça manzumelerden hareketle "Her üç dilde divanı vardır" şeklinde bir kanaate varmış olabilecekleri gibi onun bugün için ele geçmemiş divanlarını da görmüş olabilirler.

---

[28] Ata, *age*., s. 55-56. Vezin: Mefâîlün Mefâîlün Feûlün
[29] *a. yer*; Ali Nurettin, *age*., s. 38. Vezin: Mefâîlün Mefâîlün Feûlün
[30] Ata, *age*., s. 56. Vezin: Mefâîlün Mefâîlün Feûlün

Haklarında az bilgiye sahip bulunduğumuz bu eserler şunlardır:

Fütuhatü's-Siyam

Tasavvufi vadide yazılmış bir eserdir. Nevi, eserin telifine

Fütûhât-ı mülûk

(فتوحات الملوك)

ibaresini ebcet hesabıyla tarih olarak düşürmüştür. Ancak bu eser henüz ele geçmemiştir.

Kâtip Çelebi de bu eser için "Ehli yanında makbul eserdir" demektedir.

İslam Ansiklopedisi, Üçüncü Murad maddesi'nde "Çoğu Arapça ve Farsça bazı şiirlerinin Haşimi, Baki, Subhi, Hoca Sadeddin, Zekeriya vb. tarafından yapılmış şerhlerini ihtiva eden mecmua (Türk ve İslam Eserleri Müzesi Kütüphanesi, nr. 1901; istinsah tarihi 993) ile Sultan Murat'ın müstakil bir telifi olarak gösterilen Fütuhat-ı Sıyam (Atayi, 1, 383 ve ondan naklen Fezleke I, 45 ve Kaşf al-Zunûn, 1943, II, 1237) muhtemelen aynı eserdir" denilmektedir.

Esrarname

Sultan Üçüncü Murat'ın bilinen üçüncü eseridir. Ancak araştırmalarımız sırasında bu esere de rastlayamadık. Esrarname'nin, Şeyh Şemseddin Sivasi tarafından şerh edildiği ifade edilmektedir.

Sultan Üçüncü Murat, eserlerinin tedkikinden de anlaşılacağı üzere Osmanlı hanedanı içinde Kanuni'den sonra en fazla şiir yazan hükümdar ve Şehzade Korkut'tan sonra en çok ilmî eser veren âlim bir padişahtır.

Muradi Divanı'nın Yazma Nüshaları

Yapmış olduğumuz araştırmalar sonucunda Sultan Üçüncü Murat Divanı'nın altısı İstanbul'da, ikisi Paris'te olmak üzere sekiz yazma nüshasını tespit ettik. Divandaki metinleri kurarken de bu nüshaları göz önüne alıp sağlam bir metin kurmaya çalıştık.

Bu yazma eserleri kısaca tanıtmaya çalışalım:

1. **Tıpkı Basımı Yapılan Nüsha: Süleymaniye Kütüphanesi, Fatih Koleksiyonu, No. 3874.**

İstinsah tarihi ve müstensihi belli olmayan bu nüshada 1 besmele manzumesi, 5 münacat, 1424 gazel, 1 muhammes, 25 mesnevi, 35 kıt'a, 32 müfret vardır. 17 satırlı, 266 yapraklık bu nüsha kalınca güzel bir ta'lik yazı ile

yazılmıştır. Kafiye harfi, vezin ve nazım türü değişikliklerinde harfi, vezni veya şekli bildiren başlıklar vardır. Her gazel için birbirinin simetrisi olan fakat hiçbir gazeldeki bir diğerine benzemeyen çok süslü, güzel ve çeşitli renklerde şekillerle süslenmiştir.

2. Süleymaniye Kütüphanesi, Ayasofya Koleksiyonu, No. 3972.

İstinsah tarihi ve müstensihi belli olmayan bu nüshada 1 besmele manzumesi, 3 münacat, 1 naat, 1407 gazel, 1 muhammes, 12 nazım, 3 kıt'a, 1 kebire, 1 mesnevi, 32 beyit vardır. 19 satırlı 235 yapraklık bu nüsha harekeli, nesih yazı ile yazılmıştır. Beyit araları tezhiplidir. Hemen her gazelin üzerinde Arapça başlıklar vardır.

3. Süleymaniye Kütüphanesi, Hekimoğlu Ali Paşa Koleksiyonu, No. 625.

İstinsah tarihi ve müstensihi belli olmayan bu nüshada 1278 gazel, 1 muhammes, 25 mesnevi, 28 kıt'a, 7 müfret vardır. 15 satırlı, 270 yapraklık bu nüsha güzel bir ta'lik yazı ile yazılmıştır. Özellikle kafiye harfi, vezin değişikliklerinde tezhip yapılmış ve kafiye harfi ve vezni bildiren başlıklar konulmuştur Gazellerin alt alta yazılan mısralarının her iki yanını karşılıklı olarak birbirinin simetrisi ve diğerine benzemeyen güzel nakışlar vardır. Harfü'z-Zâ'dan sonra başlık ve tezhip yerleri muhtemelen sonradan tamamlanmak üzere boş bırakılmıştır. Baş tarafta numarasız bir yaprakta divanın İkinci Murat'a ait olduğu yazılmışsa da yanlıştır.

4. Süleymaniye Kütüphanesi, Mihrişah Sultan Koleksiyonu, No. 359.

İstinsah tarihi ve müstensihi belli olmayan H. 1081 (M. 1670/71) temellük tarihli bu nüshanın sonu ve iç kısmındaki bazı yapraklar noksandır. Yazmada 1 besmele manzumesi, 8 beyitlik mesnevi ve 1230 gazel vardır. 13 satırlı, 288 yapraklık bu nüsha harekeli nesih yazı ile yazılmıştır. Gazellerin mısraları alt alta yazılan son beyitlerin yan taraflarında karşılıklı olarak birbirinin aynı ve diğerine benzemeyen güzel nakışlar vardır.

5. Millet Kütüphanesi, Ali Emiri Kitaplığı, Manzum Eserler Bölümü, No. 401.

Müstensihi belli olmayan H. 1000 (M. 1591/92) tarihli bu nüshada 1135 gazel, 26 müfret vardır. 11 satırlı, 353 yapraklık bu nüsha harekeli nesih yazı ile yazılmıştır. Gazellerin son beyitlerinin yanlıkları tezhip için kare içine alınmış, gazel başlık yerleri de boş bırakılmıştır. Bazı sahifelerin rakipleri diğer sahifenin ilk kelimesiyle uyuşmamaktadır. Yazılar kalınlı, incelidir. Bu nüshada 149 gazel mükerreren yazılmıştır.

6. Topkapı Sarayı Müzesi, Revan Kitaplığı, No. 740.

Müstensihi Mahmut bin Şeyh Ömer Dergüzini olup XVI. asırda istinsah edilmiştir. 1 besmele manzumesi, 851 gazel, 25 mesnevi, 11 müfret vardır. 15 satırlı, 179 yapraklık bu nüsha güzel bir ta'lik hatla yazılmıştır. Gazel başlıkları için muhtemelen sonradan yazılmak üzere boş bırakılmış. Gazeller kafiye sırası gözetilmeksizin sıralanmış, yerleri de boş bırakılmıştır. Bazı sahifelerin rakipleri diğer sahifenin ilk kelimesiyle uyuşmamaktadır. Yazılar kalınlı, incelidir. Bu nüshada 149 gazel mükerreren yazılmıştır

7. Bibliotheque National, No. 1030.

8. Levayih-i Tayyibe, Bibliotheque National, No. 274.

İstinsah tarihi ve müstensihi belli olmayan bu nüshada besmele manzumesi de dâhil olmak üzere 3 mesnevi ve 205 gazel vardır. 101 yaprak olan bu nüshanın hemen her sahifesine bir şiir yazılmıştr. Sahifelerdeki satır sayısı, manzume mısralarının karşı karşıya yazılması hâlinde beş; alt alta yazılması hâlinde ondur. Çok nefis bir süsleme ile meydana getirilmiş olan bu eser yazılırken vezne fazla dikkat edilmemiş olacak ki bazı kelimelerde eksiklikler görülmektedir. Gazeller kafiye ve vezin sırası gözetilmeksizin sıralanmıştır. Eserin "Levayih-i Tayyibe" diye bir de özel adı vardır.

KAYNAKÇA

Ali Emiri, *Cevahirü'l-Müluk*, 1. Cüz, Mukaddeme, Asır Matbaası, İstanbul, 1319, s. 29, 50-55.

Ali Nurettin, *Kelamü'l-müluk Mülukü'l-Kelam*, Âlem Matbaası, İstanbul, 1311, s. 10, 38.

Ata, Ahmet, Tayyarzade, Tarih-i Ata, C IV, İstanbul, 1293, C IV, s. 137, 55.

Bekir Kütükoğlu, "III. Murad", **İA**, MEB, İstanbul, 1970, C VIII, s. 625.

Beyani, *Tezkire-i Beyani*, Millet Kütüphanesi, Ali Emiri Kitaplığı, nu 757, v. 8b.

Faik Reşat, *Tarih-i Edebiyat-ı Osmaniye,* Zarafet Matbaası, İstanbul, 1327, s. 276.

Gibb, *A History of Ottoman Poetry*, London, 1965, C I, s. 169.

Hammer, *Osmanlı Devleti Tarihi*, C II, s. 86.

Hasan Çelebi, Kınalızade, *Tezkiretü'ş-şuara,* (Eleştirmeli Baskıya Hazırlayan: Kutluk, İbrahim), TDK, Ankara, 1978, C I, s. 25.

http://kaplanburak.blogcu.com/osmanliya-matbaanin-gelisi/1170627, Osmanlıya Matbaanın Gelişi.

Kâtip Çelebi, *Fezleke,* Ceride-i Havadis Matb., 1. C 1286, 2. C 1287

Kâtip Çelebi, *Keşfü'z-Zünun*, MEB (Vekâlet-i Maarifü'l-celile 1360-1941), İstanbul-1971, c. I, s. 813.

Kırkkılıç, H. Ahmet, *Sultân Üçüncü Murâd (Murâdî)*, doktora tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 1985.

Mehmet Hemdemi, Solakzade, *Solakzade Tarihi*, Mahmut Bey Matbaası, İstanbul, 1297, s. 620.

Müstakimzade Süleyman Sadettin, *Tuhfe-i Hattatin*, Türk Tarih Encümeni Külliyatı, Devlet Matbaası, İstanbul, 1928, s. 516.

Peçevi, İbrahim, Peçevi Tarihi (Hazırlayan: Baykal, Bekir Sıtkı),Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Başbakanlık Basımvi, Ankara, 1982, , C II, s. 1.

Rıza, Esseyit, Tezkire-i Rıza. İkdam Matbaası, İstanbul, 1316, s. 8.

Riyazi, Mehmet, *Riyazü'ş-şuara*, Eski Eserler Kütüphanesi, Ankara, Nu. 1275, v. 20-22.

Süreyya, Mehmet, *Sicill-i Osmani,* İstanbul, 13O8, C I, s. 77.

Muradi Divanı'nın Tenkitli Metni'ne Göre Süleymaniye Kütüphanesi, Fatih Koleksiyonu No. 3874'de Bulunan Şiirlerin Varak Numaraları[31]

Mnz.Nu.	Mnz.nin İlk Mısraı	Fatih Nüsh.Vr. No.
I.	Bismillâhirrahmânirrahîm	1b

Gazeller

Elif

1.	Ya mâlike'l-mülûk u yâ âlime'l-hafâ	1b–2a
2.	يَا حَيُّ مِنْ حَيَاتِكَ حَيّاًوَطَيِّباً	2a
3.	بَحْراً اَحَاطَ اِنّي تَحَيَّرْتُ بِالْحَرَا	2a
4.	يَا مَنْ لَهُ الْعِنَايَةُ فِي كُلِّ مَا عَطَا	2a–b
5.	Medh ile……zât-ı zi'l-beḳâ	2b
6.	Emvâc-ı yem……kûşeden yana	2b
7.	İstediğimi……gerek bana	2b–3a
8.	Çün aşk……eyledi bana	3a
9.	Hakkâ budur……inâyettedir hüdâ	3a
10.	Eşkimi gördükte……etti bana	3b
11.	Bana sundular……câm-ı safâ	3b
12.	اَنْتَ سُلْطَانُ السَّخَا رَحْمَانُ الْوَرَا	3b–4a
13.	Gördüğü dem……hayrân ona	4a
14.	İnbiâc oldukta……semâ fi'l-intihâ	4a
15.	Gel kemâlin……et ziyâ	4a–b
16.	Keyfenin……sırr-ı Hudâ	4b
17.	Bahr-ı aşkında……olalı âşinâ	4b–5a
18.	Çâresiz kaldım……Rab bana	5a
19	Dâimâ kârım……yâ Rabbenâ	5a
20.	Künhünü derk……ukûl-ı asfiyâ	5a–b
21.	Olma ey……bîvefâya müptelâ	5b
22.	Rû-be-rû olmak……olmaz revâ	5b
23.	İsm ile……olmaz bana	5b–6a
24.	Şerha şerha……âşık ona	6a
25.	Yaraya merhem……kıldı bana	6a
26.	Zâhidin kalbinde……mâil sana	6a–b
27.	Şol kemâle……olmaz ona	6b
28.	فَالِقُ الْاِصْبَاحِ مِنْ عَكْسِ ضِيَاءُ الْكِبْرِيَا	6b
29.	Âb-ı rûyu……âşık sana	7a
30.	Merhabâ ey……ârifîn-i asfiyâ	7a
31.	Ayn-ı ibret……kılarsa rûşenâ	7a–b
32.	Lem'ası şems-i……âfâka ziyâ	7b
33.	يَا حَبِيبَ الْقَلْبِ فَاحْكُمْ بَيْنَنَا فَاصْلِحْ لَنَا	7b
34.	Ey cemâlin……enverdir bana	7b–8a
35.	Hazret-i Haktan……oldu rızâ	8a
36.	Hadden aştı……kıl devâ	8a
37.	Dil tenûrunda……aşk-ı Hudâ	8a–b
38.	Ey habîb-i……kimdir bana	8b
40.	Vasl-ı Hakkı……ey fetâ	8b
41.	Dôstum……oldan müptelâ	8b–9a
42.	Ezelîdir senin……aşkım cânâ	9a
43.	Bezm-i aşk-ı……ayık ola	9a
44.	Seveliden seni……cânım cânâ	9b
45.	مَا عَرَفْنَاهُ بِغَيْرِ مُلِيَتْ اِمْلاَنَا	9b
46.	Dôstum aşk-ı……gönlüm câ	9b–10a
47.	حَرَّمَ اللهُ عَنِ النَّارِ بِلُطْفٍ اَبَدًا	10a
48.	Yaşımı kılma……eye bana	10a
49.	İnbiâc etse……ola dütâ	10a–10b
50.	Zâhib-i râh……dil-i mâ	10b
52.	Firâkından ciğer……kebâb-âsâ	10b
53.	Dümû'umdan…… mehîb-âsâ	11a
54.	Telâtum eyledi……ile tenhâ	11a
55.	Kamu dillerde……seni gûyâ	11a–11b
56.	Vücûdum……sadâ peydâ	11b
57.	Cemâlin……cümleten dünyâ	11b
58.	Eşiğin……me'vâdan istiğnâ	11b–12a
59.	Demâdem hakkı……ü Mevlâ	12a
60.	Sana yüz……hâlıku'l-eşyâ	12a
61.	Cenâb-ı……isteme me'vâ	12a–b
62.	Sim'â-ı savtı……olur peydâ	12b
63.	Cemâl-ı Hakta……ey cihânârâ	12b
64.	Nidâdır mahz-ı……وَقَدَّرْنَاهُ تَقْدِيرًا	12b–13a
65.	Sefâ vü……yâr-i rûh-efzâ	13a
66.	Harâm olsun……ve mâfihâ	13a
67.	تَبَارَكَ اِسْمُ مَوْلاَيِي تَعَالَىٰ شَانُهُ جَمْعاً	13a–b
68.	Bu gün……ruh-ı zîbâ	13b
69.	Temevvüc……gösterir cânâ	13b
73.	Özün……kıldı peydâ	14a
74.	Âlem……kuldur Hudâyâ	14a
75.	Müheyyâ……merd-i dânâ	14a–b
76.	Dil ü……yine yağma	14b
77.	Kara zülfün……başa sevdâ	14b
78.	Tuttum……ısı Hudâya	14b–15a
79.	Aşkın bu……beri peydâ	15a
80.	بداء نا باسم الاه الكريم	15a
81.	مَنْ كَانَ لَهُ كَانَ لَهُ dendi hüveydâ	15a–b
82.	Şol denli……kıldı temennâ	15b
83.	Sen serv-i……dîde-i bînâ	15b–16a
84.	Müşfik olalı……şâh-ı dilârâ	16a
85.	Ey pertev-i……envârı hüveydâ	16a
86.	Oldu zikr-i……kalbe safâ	16a–b
87.	Eksik etme……zikr-i Hudâ	16b
88.	Her ki……eder cânâ	16b–17a
89.	Düştü……cemâline cânâ	17a
90.	Her ki……kalbe safâ	17a
91.	حَضْرَتِ خالِقِ كَرِيمِ عَطاً	17a–b
92.	رَزَقَ اَلرَّبُّ نِعْمَةً جَمْعاً	17b
93.	Ey celâlinde……cemâl ihfâ	17b
94.	Bahr-ı aşkında……dil cânâ	17b–18a
95.	Çün açtı……oldu peydâ	18a
96.	Çünkü dilim……senâ senâ	18a
97.	زُيِّنَ بِالْجُمالِهِ اِنكَشَفْت غِطاءُهاَ	18b
98.	Müdrik-i ilm……işinde iptidâ	18b
101.	Aldanma…… pür-dânâ	18b–19a
102.	Sultân-ı cihân……yüz sana	19a
103.	Bu ömr-i……sen müheyyâ	19a
104.	Ey safha-i……ilm-i ûlâ	19a–19b
105.	اِی خالِقُ السُّجاَیاً وی رازِقُ الْبَرَایاً	19b
107.	اَعُذُ بِاللهِ مِنْ شَرِّخَلْقِهِ اَبَداً	19b
108.	Cemâl-i hüsn……eğerçi sana	19b–20a
109.	Selâmet-i……müsellemiz cânâ	20a
110.	Çü bildi……kıldı atâ	20a
111.	Mutâbakat edeli……dil-i şeydâ	20a–b
112.	Yine dağıttı……o mâhliḳâ	20b
113.	اَلْحَمْدُ للهِ الّذي نِعْمَ الْعُلاَ نِعْمَ الْعُلاَ	20b
114.	Sem'ime geldi bir sadâ هَذاَالنِّداَ هَذاَالنِّداَ	20b–21a

[31] H. Ahmet Kırkkılıç, *Sultân Üçüncü Murâd (Murâdî)*, doktora tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 1985.

115. Cân aldı……mâilsin ona 21a
117. Bahr-ı vücûdunda……k'ola âşinâ 21a
118. Rızânı dilerven……oldur bana 21b
119. Nihâyette çün……gönül müntehâ 21b

Be

125. Râhat-ı dil……vefâ-yı dil-firîb 21b-22a
126. Kılmazam bir……dünyâda taleb 22a
127. Her kaçan……ben taleb 22a
128. Çün tecellî……habîb 22a-b
129. Rûy-i……celâlinden niḳâb 22b
130. Levh-i dilde……آيَتِ أُمُ الْكِتَابْ 22b
131. Râstîdir ……âlemde sebeb 22b-23a
132. Çünkü kitmân-ı……emr-i gayb 23a
133. Levh-i dilde……zîbâ-yı habîb 23a
134. Dil kaçan……vermez cevâb 23a-b
135. Vahdet-i dildir……çün zehâb 23b
136. Ey cemâl-i……gitsin hicâb 23b
137. Ne acep……yâ Rab 24a
138. Amel-i ilm……yâ Rab 24a
139. Fahrımızdır bizim……ile şeb 24a-b
140. İsm-i mahzûnun……bize cevâb 24b
141. بنَزْدِ شاهِدِمَطْلُوبِ مُشْفِقِ مَرْغُوب 24b
142. Yayıldı cümle……sadâ-yı edeb 24b-25a
143. يااَسْلَطَ السَّلاطِينِ ياكَاشِفَ الْكُرُوبْ 25a
144. Hakkâ budur……eylese habîb 25a
145. Kelâmın bir……edenler tâb 25a-b
146. Seher……gelmemiştir hâb 25b
147. Acep bilsen……yâ Rab 25b-26a
150. Dil derd-i……yâ Rab 26a
151. Bahr çü……ama tâb 26a
152. Revnak-ı hüsn-i……ü tâb 26a-b
153. Yâ ilahî……nûr-ı habîb 26b
154. مِنْ ذُنُوبٍ اَتُوبُ يااَتَوّابْ 26b
155. Gel beri……ehl-i kulûb 26b-27a
156. Hazret-i……çü gaybu'l-gayb 27a
157. Cânıma……vasl-ı habîb 27a
158. Çün gülistân……gördün andelîb 27a-b
159. Attı avcından……müştî-i türâb 27b
160. Ko dâr-ı……kıl taleb 27b
161. Tereşşuh……vücûdumdan âb 27b-28a
162. يُنادِي مُنادٍي لَنا مِنْ مَكانٍ قَرِيبْ 28a
163. Emr ile……müştî türâb 28a
164. Yâr cemâlinden……çün niḳâb 28b

Te

167. Mârifet……hidâyet mârifet 28b
168. Sa'd-ı ekberden……ayn-ı necât 28b-29a
169. Ârifin……beyân-ı mârifet 29a
170. Mahz-ı ……iptidâ-yı mârifet 29a
174. Nefehatımda……nefh-ı hayât 29a-b
175. Fi'l-i eşyâda……hâl-i sıfat 29b
176. Ey gönül……ger hâlât 29b
177. Sâdıkım sıdk……versin berekât 29b-30a
178. Hazret-i vâhibe……erdi nefehât 30a
179. Rûz u……sitt-i cihât 30a
180. Ne acep……ey hâlet 30a-b
181. Sormak…… şîrîn-harekât 30b
183. Düşelden aşk-ı……ulu rütbet 30b-31a
184. Nidâ-yı……cân lezzet 31a
185. Eriştirdi yine……haber fırsat 31a
186. Seherde açtı……şâhid-i kudret 31a-b
187. Avâlim……muhibbü'l-vakt 31b
188. Salâh-ı……tâbındadır mir'ât 31b
189. Neşât-ı dehre……âhırı elbet 31b-32a
190. Ya Rab……Hakk ispât 32a
191. Ey dil……dürür muhabbet 32a
192. Âlemde aşka……bir letâfet 31b
193. Vasl-ı habîb……nice felâket 32b
194. Fecrin çü……şems-i vahdât 32b-33a
195. Sabr u……oldu âdet 33a
196. Dil eyledi……türlü zerâfet 33a
197. Dil buldu……dildârına vuslat 33a-b
198. Sultân-ı cihân……kıldı kanâat 33b
200. Sem'imize……ihbâr-ı dôst 33b
201. Câna beḳâ……iptidâ sıfat 33b-34a
202. Sensizin hiç……bende hayât 34a
203. Oldu çün……kendide kelimât 34a
204. Huzûr ister……kenâr et 34b
205. Fuâdın……naḳḳâş-ı kudret 34b
206. Kaçan kim……bahr-ı kudret 34b-35a
207. Hayât-ı……muhabbet 35a-b
208. Cûş eyledi……bahr-ı vahdet 35b
209. Aşk oldu……çünkü lezzet 35b
210. Buldun bu……dâr-ı mihnet 36a
211. سُبْحانَ واحِدٌ اَحَدَالذّاتَ بِالصِّفاتَ 36a
212. Sırrında aşk-ı……çün mürâca'at 36a-36b
214. Çü subh-ı……eder zulümât 36b
215. Oluptur aşk-ı……medetle hayât 36b

Se

217. Nice nice……vücûdundan bihâs 36b-37a

Cim

218. Çün bulur……maksûdum revâc 37a
219. Gam değildir……yâr güc 37a
220. Sendedir ey……mânâ münderic 37a-b
221. Aşk-ı dilberden……çün ibtihâc 37b
222. Hâkim-i ……buldurdu revâc 37b
223. Harîm-i Kâbe-i……u hüccâc 38a
224. Diler isen……âleme sertâc 38a
225. Habîb-i dilde……vidâd-ı vülûc 38a
226. Bâd-ı sabâ……mü hîc 38b

Ha

228. Meânî gencini……hâlık-ı fettâh 38b
229. Vürûd-ı cümle-i……eser ilhâh 38b-39a
230. Ezel çün……iptidâ ilhâh 39a
231. Hâlık-ı arz……fitrat iftitâh 39a
232. Zâhir oldu……اِنّا فَتَحْنا'dan fütûh 39a-b
233. Tülû eder……şems-i sabâh 39b
234. Göründü hüsn-i……cemâl evzah 39b
235. Çü yaktı……bir misbâh 39b-40a
236. Uşşâka aşkın……gıdâ-yı rûh 40a

Hı

237. Menbâ-ı cûd……bürhân insilâh 40a-b
238. Mülk-i tende……bürhân insilâh 40b
239. İrgürdü……bürhâna insilâh 40b
240. Sırât-ı……kurar berzah 40b-41a

Dal

241. Âlem-i kesrette……ü vahîd 41a
242. Hâzin-i kudrette……âbât bâd 41a
243. Şâhidim ben……asl-ı şühûd 41a-b
244. Serbeser……deryâ-yı şühûd 41b
245. Ey acep……senden meded 41b
246. Yâ murâd-ı……asl-ı murâd 41b-42a
247. قُلْ هُوَالرَّبُّ الَّذِي قُلْ لااِلٰه اِلاّ صَمَدْ 42a
248. Ömrümüz……olmuş ziyâd 42a
249. Dîde-i……cânımdan küşâd 42b
251. Şühedâ oldu……asl-ı şühûd 42b
252. Hâlıkın……arz-ı vücûd 42b-43a
253. Allâh Allâh……hâl-i vücûd 43a
254. Mihr-i lütfun……enverde vücûd 43a
255. Olalı aşk-ı……bu vücûd 43a-43b
256. Bahr-ı belâya……medet meded 43b
258. Elviye-i nasr……çün bilâd 43b

259. Acep cemâl-i……vücûd-ı ehad 43b-44a
260. Seher cemâl-i……etti küşâd 44a
261. Erişti emr-i……meâl-i vücûd 44a
262. Göründü……kemâl-i vücûd 44a-44b
264. Yazıp defterde……kim ad 44b
265. Yaktı firâk……gönlümü meded 44b
266. Ehaddan……çünkü Ahmed 44b-45a
269. Rûy-i yâre……dildir küşâd 45a
270. اَسْعَدَكَ اللّٰهُ بِسَعْدٍ فَرِيد 45a
271. Ey kemâlinde……şey mevcûd 45b
272. Feth olundu……Hakla bilâd 45b
273. Müctemî oldu……sıfât-ı ehad 45b

Zel

274. Aldın ise……beḳâdan iltizâz 46a

Re

276. Bu gönlüm……lâ-mekân ister 46a
277. Demezven ona……cân ister 46a-b
278. Nazar kıldı……emân ister 46b
279. Ezelden tâ……u inâyettir 46b
280. Gönül mürgun……dilberâ nahcîr 46b-47a
281. Kalemler olsa……olsa deryâlar 47a
282. Benim râz-ı……bilmez melâikler 47a
283. Şüyû-ı nâm-ı……şeydâdır âşıklar 47a-b
284. Senin kadr-i……ayân söyler 47b
285. Ezelden âteş-i……tıynetim tahmîr 47b
286. Miyân-ı âşık……cây-ı ekberdir 47b-48a
287. Ezelden çünkü……ayn-ı ülfetler 48a
288. Sebât-ı ârifân……rûy-i dilberdir 48a
289. Sefâ vü……o hırmândır 48b
290. Senin……hayât-ı câvidânımdır 48b
291. Vücûdumdan…… bînihâyettir 48b-49a
292. Rumûz-ı ……inşâsında peydâdır 49a
293. Kamudan……cânânımız vardır 49a
294. Harâb-……olmagıl mesrûr 49a-b
295. Dilâ bu……vefâ vardır 49b
296. Nice olam……çün hayâtımdır 49b
297. Ne şey'e……vechi hüveydâdır 49b-50a
298. Müşevveş olmagıl……yâr ister 50a
299. Beḳâsından beḳâ……bize âdettir 50a
300. Acep bilsem……bir demdir 50b
301. Şular yanında……hâke berâberdir 50b
302. Tazarrû edüben……eser göster 50b-51a
303. Cemâle âşıkam……eylese dilber 51a
304. Karar……gayrın muhakkaktır 51a
305. Mukarrerdir ……eylese izhâr 51a-51b
306. Vücûdum……dolu ezhâr 51b
307. Benim çün……bâlim var 51b
308. Telâtum……tâba düşmüştür 51b-52a
309. Vücûdum……lafzı zâhirdir 52a
310. Cemâlin……mâfihâda zâhirdir 52a
311. Cemâlin……mâfihâdadır zâhir 52a-b
312. Bu sırr-ı……dândan sor 52b
313. Zafer……himmet ḳâbiliyyettir 52b
314. Kaçan kim……cem'-i âlâdır 53a
315. Beni hayrân……ziyâ mıdır 53a
316. Çerâğ-ı ……gözleyen gözler 53a-53b
317. Beni âlemde……şîrîn-zebânındır 53b
318. Benim gönlüm……cemâl ister 53b
319. Cemâlin……na'ra bülbüller 53b-54a
323. Hâl u……oldu meğer 54a
324. Âlemin……ilmi peydâsındadır 54a
325. Aşkımı her……cânân artırır 54a-b
326. Yâre serden……vuslat nedir 54b
327. Ömr-i câna……rûy-ı yâr 54b
328. Vuslat-ı yâre……edeli divânedir 54b-55a
329. Vaz gelmez……şeydâ dürür 55a
330. Ferd-i mutlak……çün mestûrdur 55a
331. Cem' olunmaz……aşk-ı yâr 55a-b
332. Yâre hemdem……gavgâsındadır 55b
333. يَفْعَلُ اللّٰهُ مَا يَشَاءُ‘……tâb-ı nûr 55b-56a
334. Ben verirsem……şânındadır 56a
336. Ben eğer……yağma gösterir 56a-b
337. Şem'-i……gönül pervânedir 56b
338. Sâniin sun'unda……bir seher 56b
339. Kudretinden ol……ne var 56b-57a
340. Kıssa-i aşkım……hayrân oldular 57a
342. Perde-i gayb……sırr-ı âşikâr 57a-b
343. Hem-rehim……gûyâ söylenir 57b
344. Rûy-ı zîbâsı……niḳâp altındadır 57b
345. Gel kemâl-i……bir haber 58a
346. Ol habîb-i……bir haber 58a
347. Kibriyâ-yı……vücûd-ı tâb-ver 58a-b
348. Perdeden……im'ân ettiler 58b
349. Hikmet ü……insân ettiler 58b
350. Ben sığınmışım……ol dürür 58b-59a
351. Bülbülâ kıl……gülistân eldedir 59a
352. Sanma kim……cân eğlenir 59a-59b
353. Fırsatı fevt……dem geçer 59b
354. Âkıl isen……kıl ihtiyâr 59b
355. Aç gözün……bu dâr 59b-60a
356. Ey kamunun……emrindedir 60a
357. Fülk-i dil……bulmaz kenâr 60a
358. Dağı gezme……Leylâ sendedir 60a-b
359. Hakkı bâtıldan……sırdan eser 60b
360. Kıl nazar……hâlet gösterir 60b
361. Her ne……dilden dürür 60b-61a
362. Mehbit-i Cibrîl……dânâ nedir 61a
363. Tâc-ı ismet……izzet yeter 61a
364. Hürmetim……vermişler haber 61b
365. Ben sanırdım……kaldı dîdeler 61b
366. Ayn-ı hikmettir……ey mu'teber 61b-62a
367. Hazret-i ……kudretin inşâdadır 62a
368. Çerh-i mînâdır……pes ulyâdadır 62a
369. Ârifin……cemâl-i tâb-ver 62a-b
370. Cân nazar……cemâlin vechidir 62b
371. Ey cemâlin……kamu fihâdadır 62b
372. Sûret-i dünyâda……aks-i yâr 62b-63a
373. Kurs-ı şemsin……cemâlin tâbdır 63a
374. Cür'a-i câm-ı……dil sekrândır 63a
375. Ey cemâl-i……kibriyâsı perdedâr 63a-6b
376. İlm-i ûlâ……senin şânındadır 63b
377. عَلَّمَ الْاَسْمَا……gönül inhâdadır 63b
378. Bahr-ı bîpâyâna……nâpeydâ olur 63b-64a
379. Meclis-i……sırrını söyleştiler 64a
380. Seyr için……câ gezer 64a
381. Fecr-i sâdık……ayân olmaktadır 64b
382. Kalb-i mahrûr……dildâr eder 64b
383. Gösterir îcât……sûretten eser 64b-65a
384. Safha-i dilde……imlâ olur 65a
385. Hâsılı ……kudret izhârındadır 65a
386. Subh-dem ……sevdâ gösterir 65a-b
387. Vech-i tâbânını……seyr eder 65b
388. Sâhil-i deryâ-yı……eyler güzâr 65b
389. Râzımı fâş……mevtâ olur 65b-66a
390. Hicr-i yâri……getirmez dîdeler 66a
391. Reşha-i……deryâlar zuhûr 66a
392. Arz-ı hâcât……bir seher 66a-b
393. Lâyık-ı izzet……ta'zîm eder 66b
394. Dâğ-ı dilde……sanma dâğdır 66b
395. Gösterir her……kübrâ suver 66b-67a
396. Leyliyâ zencîr-i……Mecnûndur 67a
397. Eşk-i çeşmim……kan akar 67a-67b
398. Derd-i aşkın……dermân nedir 67b
399. Çeşmimin……hamrâ dediler 67b
400. Bil ve……cümle kâr 67b-68a
401. Cân şuâ-ı……tenhâ gizlenir 68a
402. Aşkı……niyâz ehlindedir 68a
403. Eşk-i çeşm……mâceramız vardır 68b

404. Râz-ı dil……rüsvâ olur 68b
405. Ey nice……olmuş yatur 68b–69a
406. Râzımız ……muvâfik kârdır 69a
407. Biz hayât-ı……hayâtı bizdedir 69a
408. Hakkımı……hakkım bendedir 69a–b
409. Bu cemâl……dîdem hûndur 69b
410. Rûyunu câna……ebhâ gösterir 69b
411. Leyle-i zulmîde……âlâ gösterir 69b–70a
416. Zâir-i Kâbe……nâle çeker 70a
417. Cûş kıldı……hâle güyer 70a
418. Nâlemi gûş……nâle düşer 70a–b
419. Seni sevmek……câna yaraşır 70b
420. Dil beni……bela çekmiştir 70b
421. Bildiğim……devrân dediler 71a
422. Anladı çünkü……kârında geçer 71a
423. Sûrete bakma……nâzır olıgör 71a–b
424. Gönül aldanma……gaddâr dürür 71b
425. Yem-i ummâna……mâil olur 71b
426. لاأُسَلِّم demeziz ……ulu mes'eledir 71b–72a
427. Cânımız aşka……nâle çeker 72a
428. Hayrımız hayr……ahvâle haber 72a
429. Câmî oldu……benven nazzar 72a–b
430. Kalemim reşhaları……deryâdır 72b
431. Târ-i kudsî……besmele'dir 72b
432. Berk ura……hüveydâ görünür 72b–73a
433. Dil-i gam-dîdeye……dildâr dürür 73a
434. Ey ki……âyine-i ibrettir 73a
435. Râhat-ı dil……râhat gözetir 73b
436. Taleb-i……gayret görünür 73b
437. Gülşen-i kudste……kudsî inler 73b–74a
438. Cânı kurbân……cânâna getir 74a
439. Sâbit eyle……kavlin haktır 74a
440. Burc-ı rıf'atta……mâh-ı münîr 74a–b
441. Hırz-ı cân……nişânı nicedir 74b
442. İbret ile……ibret demidir 74b
443. Rûy-i dildâra……dîde-i ter 74b–75a
444. Gûş-ı hûşum……hitâbın vardır 75a
445. Yalvarıp yâre……sermâye nedir 75a
446. Dil tenûrunda……aşk-ı dildâr 75a–75b
447. Nice demdir……cânım arar 75b
448. Her neden……âlâ görünür 75b
449. Baktığımca……garrâ görünür 75b–76a
451. Cân attı……cânâna berâber 76a
452. Cân ile……cân iletirler 76a–b
453. Derdimde……dermân arasınlar 76b
454. وَالفَجرِلَيَالٍ'i……eyleye tekrâr 76b
455. Gam hânemizi……yine dildâr 77a
456. Ubbâd-ı……ibâdet edemezler 77a
460. Âşıkların harâreti……ü ciğerdedir 77a–b
461. Ferdâya salma……dil-rûhâ yeter 77b
462. Hâlimi kimse……Hudâ bilir 77b
463. Şol hüsn-i……sen dilrübâdadır 77b–78a
464. Her kim……habîbim safâdadır 78a
465. Aşk ile……kemâli var 78a
466. İlm-i ezelde……olan nedir 78a–b
467. Âşıkların ilâcı……yâ sefer 78b
468. Îlâçta müsebbebe……kazâ nedir 78b
469. Âyinemiz ……habîbe nazardadır 78b–79a
470. Fahruma fahr……senâ yeter 79a
471. İnler bu……san rebâbdır 79a–b
472. Dünyâya tâlip……fenâ dürür 79b
473. Ayş-ı cihânı……fenâ dürür 79b
474. Şükr ol……nihân verir 79b–80a
475. Ömrüm senin……şeb geçer 80a
476. Yârin hayâli……gelip geçer 80a
477. Dünyâyı……bi-vefâ dürür 80b
478. Ömr-i……telezzüz nazardadır 80b
480. Vakt-i……cânân araştırır 80b–81a
481. Aşkın çü……neden gelir 81a
482. Çü sensin……sana yaraşır 81a
483. Cihâna……fenâ olıser 81a–b
484. Hitâp ererse……iftihâra çeker 81b
485. Çü bezm-i……câna huzûr 81b
486. Tenim nizâr……karâr nedir 81b–82a
487. Gönül……visâle râgıptır 82a
488. Dilim……zebân maḳâldedir 82a
489. Cemâle âşık……çün âdemdür 82a–b
490. Dilim habîb-i……cihâna değer 82b
491. Kemâl-i Hakkı……çü bînâdır 82b
492. Karâra kalmadı……mecâlim var 82b–83a
493. Her ne……ü muhabbettedir 83a
494. Anlama……ravza-i cennettedir 83a
495. Her ne……ile hikmettedir 83b
496. Hüsn-i……ile hayrettedir 83b
497. Mârifet-i……mutlak nedir 83b–84a
498. Râh-ı……zâhib-i âzâdedir 84a
499. Çün kim……karâr ediptir 84a
500. Ayîne-i……ân-ı cihânnümâdır 84a–b
501. Behhâc olan……atâsı vardır 84b
502. Sıdk ile……muhabbetin var 84b
503. Sultân-ı……mânâda pâdişâdır 84b–85a
504. Ey pertev-i……mazharında zâhir 85a
505. Ya Rabbi……benim âdemdir 85a
506. Şol kimse……sefâ vardır 85a–85b
507. Allâhı seven……senâ eyler 85b
508. Bu hüsn-i……neden olmuştur 85b
509. Âşık olalı……âh içindedir 85b–86a
511. Şem'-i cemâline……kim bilir 86a
512. Humhâne-i……peymâneler 86a–86b
513. Arz olsa……hak nazar 86b
514. Tâb-ı cemâlin……dil şeydâlanır 86b
516. Kamu hâcette……oldu zâhir 86b–87a
518. Kadîm uşşâka……terk-i serdir 87a
519. Çü durdum……yâre berâber 87a
520. Gönül yâr……nâçâra benzer 87a–b
521. Nem-i aynım……deryâ oluptur 87b
522. Gönül verme……pür-elemdir 87b
523. Onun kim……pür-nem değildir 87b–88a
524. Eser koma……yürü var 88a
525. Derûn-ı dilde……yarası var 88a
526. Çü ruhsârın……handân oluptur 88a–b
527. Dedi bir……pîr-i vakar 88b
528. Çün ezelden……pez zâhir 88b–89a
529. Vech-i dildâra……nazar dediler 89a
530. Dâr-ı fânî……dâr-ı gurûr 89a
531. Dem dürür……nem demdir 89a–b
532. Dil serâ-perdesindedir……hâzır 89b
533. Hikmet izz……etme gurûr 89b
534. Cânda kalmadı……dilde sürûr 89b–90a
535. Kıldı cânân……bizden dûr 90a
536. An-karîbi'z-zamân……beşîr 90a–b
537. Dilde kalmadı……u karâr 90b
538. Aşkı sorarsan……hâl-i özgedir 90b
539. Bir haber……sen eğer 90b–91a
540. Sana dil……cânı n'eder 91a
541. Tâb uraldan……aşk-ı yâr 91a–b
542. Mir'ât-ı dili……kimin safâdır 91b
543. Dâiremiz nokta-i……kudrettedir 91b
544. Kulağa çü……nidâ-yı seher 91b–92a
545. Amelim yok……Allâha yarar 92a

Ze

546. Ser fedâ……cânâna genez 92a
547. Gerçi kim……ile peydâdayız 92a–b
548. Kim durur……kudret yüzbeyüz 92b
549. Hâl-i pinhânım……şerh eylemez 92b
550. Bir cemâle……cemâle benzemez 92b–93a
551. Gülşen-i hüsnün……cân ağlamaz 93a
552. Sensizin câna……cân egemez 93a
553. Cebhe-i ebrârda……nûr-ı varımız 93b

554. Fâtihü'l-ebvâb……ebvâb eylemez 93b
555. Fârığ oldu……cânân istemez 93b-94a
556. Cân ü……cânân bulamaz 94a
557. Bâğ-ı cennetler……bize dildârsız 94a
558. Şem'-i aşka……dil-i pervânemiz 94a-b
559. Nâm ü……abdâl olmuşuz 94b
560. Fi'limiz kavline……durur ef'âlimiz 94b
561. Müşkül-i güftârın……hall eylemez 94b-95a
562. Hayr-ı makdem…… dil-nüvâz 95a
563. Biz kamu……hâl isteriz 95a
564. Nice tâkat……zâra biz 95a-b
565. Füshat-i eyyâ……azîzi isteriz 95b
566. Baş urup……istiğfâra biz 95b
567. Ömrümüz……sıhhat-ı âzâdeyiz 95b-96a
568. Görünür……cânân yüzbeyüz 96a
569. Evvelin fikr-i……ihbâr eylemez 96a
570. Câm-ı……abdâl-ı bîidrâkyüz 90b
571. Ömrümüz……pinhân isteriz 96b
572. Kalbimiz……biz Hudâyîlerdeniz 96b-97a
573. Râz-ı dildendir……ey pâkbâz 97a
574. Biz haḳâiḳ……gûyâ olmuşuz 97a
575. Yine bir……dil-i pür-sevdâmız 97a-b
576. Bahr-ı tevhîde……pâyân bulamaz 97b
577. Azmimiz hayra……ihsân ederiz 97b
578. Seni biz……sultân biliriz 97b-98a
579. Seyr-i fi'llâh……ile biz 98a
580. Cür'a-nûşolalı ……vahdetten biz 98a
581. Nice bir…… pür-sevdâmız 98a-b
582. Ricâ vü……dildârdan hergiz 98b
583. Mekânım lâ-……ân ansız 98b-99a
584. Cemâlin……iptidâdan yüz 99a
585. Ne dilbersin……iptidâ hergiz 99a
586. Bu izz……beyân olmaz 99a-b
587. Mekân-ı lâ-……mekân ansız 99b
588. Aceptir bu……hayâl ermez 99b
589. Gam-ı……olmazız hergiz 99b-100a
590. Benim hâlim……idin göz 100a
591. Azîzim ……kimse göstermez 100a
593. Bir lahza……niḳâba yüz 100a-b
594. Çeşm-i küşâdeler……cemâle göz 100b
595. Yâr ile……dil-i pür-melâlimiz 100b
596. Cân……cânâneye eremez 100b-101a
597. Arz u……biz görmüşüz 101a
598. Şerh ü……bu hâlimiz 101a
599. Günh-i……bu meâlimiz 101b
600. Aşk ile……câhı n'eyleriz 101b
601. Hemdem olalı……ruh-ı yârimiz 101b-102a
602. Ömrümü……çün dıraz 102a
603. Ben nice……olam cânânsız 102a
604. Dirığâ olmadım……gün elemsiz 102a-b
605. Bizi sûrette……gördün pâdişâyız 102b
606. Dile âlemde……olur demsâz 102b
607. Şol ki……bilmedi iḳrârımız 102b-103a
608. Muhabbet-i……muhabbetimiz 103a
610. Tâb-ı ruh-ı……tâb getirmez 103a

Sin

611. Nefh……câvidânımdan nefes 103a-b
612. Oldu……habîbim hak-şinas 103b
613. Cân ile……senâyile sipâs 103b
614. Hasta gönül……buldu pes 104a
615. Mürûr kıldı……vahdete pes 104a

Şin

617. Benim bu……nihân olmuş 104a-b
618. Miyân-ı aşk-ı……neler olmış 104b
619. Niḳâp açtı……u kaş 104b
620. Hayâtım perde-i……âferîn olmuş 104b-105a
621. Kemâl-i ehl-i……eyleyen cümbüş 105a
622. Dilde hicr-i……var imiş 105a
623. Âşıkın bağrında……var imiş 105a-b
624. Ben sanırdım……var imiş 105b
625. Eşk-i hûn-……muammâ söylemiş 105b
626. قُمْ فَأَنْذِرْ……iz'ân eylemiş 106a
627. Allâh Allâh……var imiş 106a
628. Reşha-i ……ummân eylemiş 106a-b
629. Şâhsârından çü……tayr-ı hôş 106b
630. Hüsnünü……meşhûr imiş 106b
631. Gördü çeşm-i……var imiş 106b-107a
632. Urve-i vüsḳâyı……memât imiş 107a
633. Dil dilârâmın……hâlin söylemiş 107a
636. Nigâra varsam……ittisâlim fâş 107b
637. Maḳâm-ı ülfeti……râcî imiş 107b
638. Rûhum benim……neler demiş 107b-108a
639. Gönül sevdâ-yı……câna düşmüş 108a
641. Subh-ı sâdıkta……çünkü güneş 108a

Sad

643. Acâip bahr-ı……dinle hâsü'l-hâs 108a-b
644. Çü ferdâniyyeti……eyledi ihlâs 108b
645. Muhibb-i hubb-ı……cemâle harîs 108b
646. Ger dilersen……vücûdu bi'l-ihlâs 109a
647. Gavs-ı ummân……deryâ muhlis 109a
648. Açıp gencin……güher ihlâs 109a

Dat

649. Çü feyzinden……serbeser feyyâz 109b
650. Beni vücûda……ile feyyâz 109b
651. Âkılin……alleme'l-esmâda farz 109b-110a

Tı

652. Ulü'l-emrin dizildi……bu enmât 110a
653. Ehl-i aşka……sırr-ı şart 110a

Zı

654. Ezelde söyledi……revân elfâz 110a-b
655. Gönül emr……kader elfâz 110b

Ayın

656. Mürûr-ı vâhit……olur sâbi' 110b
657. Dilersen……kalbinde لَا تَجْمَعْ 110b-111a
658. Arza kıldım……çü şem' 111a
659. Edelden……keşf-i berâḳi' 111a

Gayın

662. Çün ezelden……cânâna kulağ 111a-b
663. Gel beri……ondan ırak 111b
664. Cân ü……âlemden ferağ 111b
665. Çün kim……mecrûha dâğ 112a
666. Âteş-i aşkın……mecrûha dâğ 112a
667. Ömrüm halâsıdır……iptidâ ferâğ 112a-b
668. Hamd ol……in'âmını dirîğ 112b
669. Muhabbet-i ezelîdir……câna ferâğ 112b

Fe

671. Çü hüsnünden……haber vassâf 112b-113a
672. Haber verdi……gelip vassâf 113a
673. Nihâyet olmaz……bir vassâf 113a

Kaf

675. Cemâlin……beyân elhak 113a-b
676. Haḳâiḳten ulûm-ı……durur elhak 113b
677. Cihân halkını……ejdehâ ancak 113b
679. Mukarrerdir ki……enbiyâ elhak 114a
680. Verir her……kibriyâ revnak 114a
681. Bizim her……yüz tuttuk 114b
682. Yine bir……müptelâ ancak 114b
684. مَنْ لَهُ الْأَمْرُ……mânâ anlamak 114b-115a

685. Hikmetin……semâda mâ-halak 115a
686. Âh kim……zâr-ı aşk 115a
687. Hâne-i dilde……envâr-ı aşk 115a-b
688. Sâha-i izzette……cevlân-ı aşk 115b
689. Cân ü……sultân-ı aşk 115b
690. Safha-i kalbimde……esrâr-ı Hak 115b-116a
691. Nev'-i insânı……etti Hak 116a
692. Gel temennâ……anla iştiyâḳ 116a
693. Cân ü……mi iftirâḳ 116b
694. Gel beri……hâline bak 116b
696. Sahn-ı kudsîde……tûbâ ancak 116b-117a
697. Gam değil……yolunda uşşâḳ 117a
698. Bu ömr-i……ol Hak 117a
699. Lezzâtı terk……erdi elhak 117a-b
701. Çerh-i dütâya……zi'l-celâl bak 117b
702. Bezm-i belâda……iptidâ-yı aşk 117b
703. Aşkımı çünkü……hafâda aşk 117b-118a
704. Cihânda aşka……cemâle tarîḳ 118a
705. Her derdim……devâ elhak 118a
706. Bir aşka……gâyet yok 118b
707. Cân ü……deryâ-yı aşk 118b
708. Gönül peydâda……oldu elhak 118b-119a
709. Cemâl-i dil-……gördüm elhak 119a
710. Hâlimi sorarsan……anla elhak 119a
711. İptidâ eyledim……kelâm elhak 119a-b
712. Cân ü……çü şak 119b

Kef

714. Erişti cism-i…… قُمْ فَأَرْسِلْنَاكْ 119b
715. Kim ola……vahy-i أَرْسَلْنَاكْ 119b-120a
716. Şerâr-ı nâr-ı……hayme-i eflâk 120a
717. Zaferdir her……ehl-i İslâmın 120a
718. Alınıp hâktan……müştî hâk 120a-b
719. Hafîdir sırrın……her kârın 120b
722. Ey benim……âgâh olmadın 120b
723. Çün ezelden……cânân eyledin 121a
724. Fıtratından türlü……olan senin 121a
725. Gördün elyak……sultân eyledin 121a-b
726. Cânı cânân……etsem gerek 121b
727. Aşkı âsân……bürhân gerek 121b
728. Bûy-ı……bülbül-i şûrîdenin 121b-122a
729. Cânı cânânın……kılmak gerek 122a
730. يَاحَبِيبَ الْقَلْبِ اَرْحُوكَ وَمَانَرْجُوسِوَاكْ 122a
731. Câna kalmaz……iste tek 122a-b
732. Yâ nedendir……hüccetin 122b
733. Dil tenûru……oldu tâbnâk 122b
735. Nice te'vîl……cevâbını senin 123a
736. Ber-kemâl……kemâlinde senin 123a
737. Cevherin……sarrâf gerek 123a-b
738. İstimâ edeli……ol zîbânın 123b
739. Zâhirim……akvâl gerek 123b
740. Dil-i nâlânıma……meyyâl gerek 123b-124a
741. Âşık-ı yâr……hûnbâr gerek 124a
742. Hâtır-ı âtıra……olsa gerek 124a
743. Bize âlemde……yâr gerek 124a-b
745. Hakkâ budur……bölük bölük 124b
746. Kastım cemâlin……Hudâ senin 124b
747. Tâ'bîr-i hüsn……gören senin 124b-125a
748. Yâ Rab……kudrettedir kemâlin 125a
749. Ey dil……der isen 125a
750. Kaldır……yüzün âşıkların 125a-b
751. Terk-i edep……Allâhı seversen 125b
752. Levh-i dilde……olalı hikmetin 125b
754. Kulûp ahvâlini……iz'ân edersen 126a

Lam

755. Her taraftan……naḳḳâş-ı ezel 126a-b
756. Arsa-i kudrette……takdîr-i ezel 126b
757. Aşkını pinhân……sâhib-cemâl 126b
758. Zevḳ-i dilden……sâmî ol 126b-127a
759. Her ne……ulâsın anlagıl 127a
760. Sırr-ı aşkı……esrârı değil 127a
761. Subh- اِنّنِي اَنَااللّٰهْ……iz'ân kıl 127a-b
762. Dil kemâl-i……bilmiş ol 127b
763. Sâdık olmayan……mânâya yol 127b
764. Cân ü……cânâna yol 127b-128a
765. Bu fenâ……uhrâya gel 128a
766. Bu fenâ……at gönül 128a
767. Câna cennât-ı……açtı ezel 128a-b
768. Şemme-i zevk……lezzet al 128b
769. Cân ü……cânâna yol 128b
770. Gülşen-i……bülbüldür gönül 129a
771. Şimdi bildim……tâb-ı cemâl 129a
772. Bu *Murâdî*……vahittir gönül 129a-b
773. يَاوَلِيَّ الْحُكْمِ فَاحْكُمْ يَاعَظِيمَ الْمَنِّ حَالْ 129b
774. Her seher……mihr-i ezel 129b
775. Hurrem ol……ede cemâl 129b-130a
776. Dildedir râz-ı……ayn-ı meâl 130a
777. Sûret-i zîbâ……ü cemâl 130a
778. Yaraşır her……gayb-ı cemâl 130a-b
779. Vâkıf-ı esrâr-ı……ilm-i ezel 130b
780. Ey nihânî……vaz gel 130b
781. Sırrı ifşâ……dânâdır gönül 130b-131a
782. Cân ü……şeydâdır gönül 131a
783. Hayretim……temâşâ-yı cemâl 131a
784. Ey gönül……dermân yahtemil 131a-b
785. Tekye……şeh-i ferhunde-fâl 131b
786. Aç cemâlinden……etme gel 131b
790. Şem'-i ……münevverdir dil 132a
791. Eserimden……bîeser ol 132a
792. Bahr-ı hayrette……fülk-i gönül 132a-b
793. Rûy-i dildâra……mir'ât-ı gönül 132b
794. Sana mısın……dünyâda menâl 132b
795. Şem'-i bezm-i……pervâne-i dil 132b-133a
796. Gördü çün……eyledi dil 133a
797. Ne revâdır……ede ukûl 133a
798. Cür'a-nûş……Mesîhâdan dil 133a-b
799. Bahr-ı hayrette……geşti-i dil 133b
800. Ruh-ı zîbâ-yı……istedi dil 133b
801. Subh-ı sâdıkta……nûr-ı cemâl 133b-134a
802. Kime feryât……bîdâd gönül 134a
805. Aşkına düşen……dünyâyı ol 134a
806. Her ne……bilmiş ol 134a-b
807. Aşk ile……çün kemâl 134b
809. Hayâlât-ı cihândan……ey âkıl 134b
812. Şem'-i cemâl-i……bu dil 135a
813. Gîsûların……yüzüne mâil 135a
814. İlm-i haḳîḳi……râcî anlagıl 135a-b
815. اَعْصَمْتُ اِلَيْ رَبِّ هُوَالْحَقُّ جَلِيلٌ 135b
816. Bâğ-ı felek……bir gül 135b
818. İlm ü……oldu delîl 136a
819. Gördüm çü……bir misâl 136a
820. Gamhânemizde……gönül 136a-b
821. سُبْحَانَ مَنْ تَفَرَّدَ بِالْعِزِّ وَالْجَلَالْ 136b
822. Her dem……ol cemâl 136b
823. Mâfî'z-zamîri……âşikâre gel 136b-137a
824. Sırr-ı niḳâba……eylemezse dil 137a
826. Bize……müyessirü'l-âmâl 137a
827. Gelip zamîrime……hayâl-i ezel 137a-b
828. Muvânesetle……mâfî'l-bâl 137b
829. Seni diler……n'eyler dil 137b
830. Cemâlin……nazarda göstergil 137b-138a
831. Muhâsemette……hüsn-i ezel 138a
832. Acep sadîk……sana halîl 138a
833. Çün seni……kıldı suâl 138b
834. Ey kulûbu……peydâya gel 138b
835. Cân ü……kıldım kabûl 138b-139a
836. Gel beri……musaffâ eylegil 139a
837. Cân ü……ey gönül 139a

838. Ey kemâlin……âlemde hâl 139a–b
839. Bir kemân……kıldı dâl 139b
840. Sırr-ı aşkı……bildi ezel 139b–140a
841. Tab'-ı meyyâle……fikr-i visâl 140a
842. Aşkımı eşkimde……etti dil 140a
843. تَعَالَىَ اللهُ عَمَّا قَالَ قَائِل 140a–b
844. Kelâmınla olalı……âşinâ dil 140b
845. Sakın mağrûr-ı……olma âkıl 140b
846. Hevânı……hûya mübeddel 140b–141a
847. Yakın olmaklık……eyâ dil 141a
848. Cemî-i âlemi……etti kâmil 141a
849. Tarfetü'l-ayn……geldi hayâl 141a–b
850. Çeşm-i sehhârın……bana al 141b
851. سَمِعْتُ نِدَائً بِسَمْعٍ قَبُوْلْ 141b–142a
852. Kaçan kim……rûy-i cemîl 142a
853. Celâlinden……cemâl-i kemâl 142a
854. Kemâl-i……cemâl-i kemâl 142b
855. Serâ-perde-i……göründü cemâl 142b

Mim

856. Dedi yârim……ü peymânım 142b–143a
857. Ezelden çün……ü cânım 143a
858. Kitâb-ı aşkı……dâstân gördüm 143a
859. Çü allâm-ı……kemâl oldum 143a–b
860. Çü düştüm……eser buldum 143b
861. Teferrüc……mihân gördüm 143b
862. Hayâlât-ı……oldu ebsârım 143b–144a
863. Kamudan zâhir……i âlem 144a
864. Vücûdum……kenâr oldum 144a
865. Görelden ……bâ-kemâl oldum 144a–b
866. Bu gün……mestâne-i aşkam 144b
867. Rakam kılmayalar……ola âlem 144b–145a
868. Bana dert……bilmezem bilsem 145a
869. Murâdım sensin……değil fikrim 145a
870. Garîp ü……çün hem 145a–b
871. Elâ ey……olasın mahrem 145b
873. Gâfil olma……senden isterem 146a
874. Ḳâim-i menzil……ihsân istedim 146a
875. Minnetim……yoktur minnetim 146a–b
876. Yalvarıp ol……dîdâr istedim 146b
877. Çün seni……buldum heybetim 146b
878. Çün nazar……nazardır işlerim 146b–147a
879. Anladı çün……nâlân olduğum 147a
880. Müstedâm……buldum devletim 147a
881. Rabbime……atâsın gözledim 147a–b
882. Nefha-i kübrâda……ile âm 147b
883. Hâfizam……kemâl-i hikmetim 147b
884. Sohbet-i rûy-i……çün sohbetim 148a
885. İlm-i hikmetten……muhterem 148a
886. Bir seher……kudretten peyâm 148a–b
887. Gayr-ı vâkî……ü elem 148b
888. Lezzet-i ……geçmezem 148b–149a
890. Şâh-ı aşk……cihâna bakmazam 149a
891. Hamd ü……her minnetim 149a
892. Ben cemâl-i……hayrân olmuşum 149a–b
893. Gül……bülbül-âsâ ağlaram 149b
894. Tâb uraldan……bakmaz gözüm 149b
895. رَبَّنَااشْرَحْ صَدْرَنَا مِنْ نِعْمَةٍ يَاذَالنِّعَمْ 150a
896. Şerhe……bilmem kesretim 150a
897. Yâre kalbim……hâb anlaram 150a–b
898. Ömr-i sermeddir……ne gam 150b
899. Râhatım……temennâsındayam 150b
900. Ârzû-yı vahdet-i……ayn-ı ulûm 150b–151a
901. Mâşer-i hullâna……işbu kelâm 151a
902. Dil nazargâh-ı……fârığ-dilem 151a
903. Arş ü……mevcûda alîm 151a–b
904. يَاحَبِيبَ الْوَقْت قَدْزَلْزَلْتَنِي بِالْعِشْقِ تَامْ 151b
905. Hasta-i……senden isterem 151b
906. Râhatım……görmeyince râhatım 151b–152a
907. يَاخَفِيَّ اللُّطْفُ اُلْطُفْنَا بَانْوَاعِ الْكَرَمْ 152a
908. Gülistân-ı aşka……gûyâ menem 152a
909. Re'fet ü……emrin tamâm 152b
916. Hakk-ı……deḳâyık bilirim 152b
917. Pâk-ı dâmen……hevâdan geçelim 152b–153a
918. Şerhe ḳâbil……yâr dedim 153a
919. Râh-ı aşkı……cûyân olalım 153a
920. Varalım arşa……ibâdet edelim 153a–b
921. Ser-firâzân-ı……göründü âlem 153b
922. Âlemin hâlini……temâşâ kıldım 153b
923. Ref' edelden……şâd oldum 153b–154a
924. Âkıl oldur……her dem 154a
925. Dikti çün……âlâda alem 154a
926. Şecer-i zikri……bu dem 154a–b
927. Nice kim……râz oldum 154b
928. Ârif olup……deyyâr neyem 154b
931. Aşk ile……diker alem 154b–155a
932. Saldın……dermânı n'eylerem 155a
933. Ben bilmeyince……bilmedim 155a
934. Âlûde-i……sordum hikâyetim 155b
935. Bahr oldu……ummâna sığmazam 155b
936. Ahvâlimi kaçan……âlim-i ulûm 155b–156a
938. Gördüm……gâyette muhterem 156a
939. Haddim değil……duâ edem 156a–b
940. Geldim……estağfirullâh el-azîm 156b
941. Müstağfir oldum……u şâm 156b
942. Verdim fenâya……nûş edem 156b–157a
943. اَلْحَمْدُ للهِ الَّذِي اَعْطىٰ لَنَا مِلْكَ الْعِظَمْ 157a
944. Gûyâ olalı……her dem 157a
945. Yâ Rabbi……tâb-ı cihân-tâbım 157a–b
946. Ey cümlenin……benim ilâhım 157b
947. Meyvâl olalı…… nâtüvânım 157b
948. Humhâne-i ezelde……çü âdem 157b–158a
949. Hıfz-ı……bana kerîm 158a
950. Şerhe sığar……beyânım benim 158a
951. Âkıbetimi……hazrete ilticâdayam 158b
952. Hakk-ı……dikmişem alem 158b
953. Râh-ı haḳîḳimde……muhterem 158b–159a
954. Câm-ı cihân-……bu dem 159a
959. سَمِعْتُ اَطَعْتُ اِلَىَ اَمْرُكَ يَا كَرِيمْ 159a
960. Halk oldu……çünkü avâlim 159a–b
961. Çünkü……bâdesinden içmişem 159b
962. Mârifet şerhinde……bâb anladım 159b
963. Sem'-i cânı……dinle kelâm 159b–160a
964. Kamu senden……her dem 160a
965. Seherde ……gâyâyı gördüm 160a
966. Ko sûret……pîr-i âlem 160a–b
967. Gönül senden……ister habîbim 160b
968. Bana rahm……rûh-i revânım 160b–161a
969. Ne hâkem……Hakkı lisânım 161a
970. Ey ilm-i……ism-i âzam 161a
971. فَقَالُ لِمَا يُرِيد 'i bildim 161a–b
972. Hak buyruğunadır……inkıyâdım 161b
973. Kıldı sıfâtını……ezber tamâm 161b
974. Levh üzre……nakşı mükerrem 161b–162a
975. Niyâzımdan oluben……hâl ettim 162a
977. Dil yâr……karâr olsa 162a–b

Nun

978. Ezelden……câm-ı sahbâdan 162b
979. Bilinmiştir……çün nefehnâdan 162b–163a
980. Çü menşûrunda……eyledi nâmın 163a
981. İnâyâtın dirîg……olgıl inâyetten 163a
982. هُوَاللهُ الَّذِي لاَمِثْلَهُ فِي الْكَوْنِ وَالْاِمْكَانْ 163a–b
983. Kemâlinden……içti sahbâdan 163b
984. Bizi şerh……bu mânâdan 163b
985. Muhabbet……pervânesi yansın 163b–164a
986 Beni sevdâda……bâ-kemâl için 164a
987. Ferahnâk……ihsân-ı Mevlâdan 164a

988. Mükâfât……ayn-ı cemâlinden 164a-b
989. Seherde ……muktezâsından 164b
990. Hatâ-pûş u……keremlerden 164b
991. Cemâl-i lâ-……her yerden 164b-165a
992. Şarâb-ı aşkı……câm-ı sahbâdan 165a
993. Acep bilsem……ü ânîden 165a
994. Muammerdir…… lâ-yezâlîden 165b
995. Naîmin……cinân vasfin 165b
996. Gülistân-ı……güller kemâlinden 165b-166a
997. Yoluna ol……,cân terkin 166b
998. Zaîfem……yâ Rahmân 166a
999. Cihân……olmagıl hayrân 166a-b
1000. Bu gün……olan gelsin 166b
1001. Mekân……bîmekânsın sen 166b
1002. Gedâ-yı……server-i hûbân 166b-167a
1003. Sığar sanma……içti sahbâdan 167a
1004. Habîbâ eyle……gel visâlinden 167a
1005. Muhâl olmaz……kestin ılakeyin 167b
1006. Muhabbet……pervâneler gelsin 167b
1007. Hüdâvenddâ……gel inâyetten 167b-168a
1009. Visâlin vergil……mâverâsından 168a
1010. Mukaddessin……bîmisâlsin sen 168a-b
1011. Ganî bi'z-zât……ve'l-Mennân 168b
1012. Seni senden……olan sensin 168b
1013. Rızânı isteriz……cüdâ ondan 168b-169a
1014. Haberdâr……isteyem kanden 169a
1015. Seher çağında……cemâlinden 169a
1016. Cüdâ olmak……cân senden 169a-b
1017. Bi-hamdi'llâhi……âşinâyam ben 169b
1018. Gönül şeydâ……vefâ senden 169b
1025. Onun için……ahibbâ sohbetin 170a
1026. Bilmezem ……pinhân olduğun 170a
1027. Gel beri……cânân için 170a-b
1028. Baş açık……gece meyhâneden 170b
1029. Düş olaldan……sohbetin 170b
1030. Mihnete sabr……gönlüm çâresin 170b-171a
1031. Kâf u……kudretten hemân 171a
1032. Derde düştü……kimden istesin 171a
1033. من عرف……hayrân igen 171a-b
1034. Rahm u……kâmil-i îmândan 171b
1035. Halk olundu……dü cihân 171b
1036. Çün ayân-ı……beyânımdır gelen 171b-172a
1037. Nakş-ı……sormuşum nakkâştan 172a
1038. Doldu hüsnün……ile zemîn 172a
1039. Hayretimden……olduğun 172b
1040. Hakkımı hak……meşkûr olan 172b
1041. Fazl-ı haktır……kâtîdur gelen 172b-173a
1042. İlm-i sâbıktır……envâr için 173a
1043. Dilde……muhabbetten nişân 173a
1044. Müşkülâtım……talep cânândan 173a-b
1045. Feth-i ebvâb……ü mekân 173b
1046. Şerhe sığmaz……ü mekân 173b
1047. Menbâ-ı fazl-ı……ülfettir gelen 173b-174a
1048. Çün göründü……ile ispâttan 174a
1049. Yârimin……muhabbet çâresin 174a
1050. Reşha-i……hakîkat âlemin 174a-b
1051. Kalbimin……nihânîdir gelen 174b
1052. Râzıyam……için ağyârden 174b
1053. Gâfil etme……zikrullâhtan 174b-175a
1054. Gel vücûdun……beḳâya eresin 175a
1055. Fâide görmez……câna hergizin 175a
1056. Subh-dem……halk-ı cihân 175b
1057. Gaflet……yâ müsteân 175b
1058. Dilde me'vâ……me'vâyı ben 175b-176a
1059. Nice bir……hicrinden figân 176a
1060. Rûhumu halk……ü cân 176a
1061. Her ne……isteriz Allâhtan 176a-b
1062. Hikmet-i……peydâ olan 176b
1063. Sâdıkam kavlimde……yana ben 176b
1064. Her neye……Mevlâyı ben 176b-177a
1065. Ben taaccüb……etvâr için 177a
1066. Sırr-ı vahdet……ebrârdan 177a
1067. Rif'at ü……câna cân 177a-b
1068. Âlemi bir……hayâl-i yârden 177b
1069. شَفْعُ وِتْرُك……istegil ebrârdan 177b
1070. Çün…… نَصْرٌ مِنَ اللهْ ayetin 177b-178a
1071. Yaraşır câna……şâd edesin 178a
1072. Kâtib-i kudret……evvelin 178a
1073. Men' olunmaz……rûy-i yârden 178b
1074. Cân cemâl-i……eder hâlâttan 178b
1075. Cân ü……cân-ı men 178b-179a
1076. Bînişân ol……olasın bâ-nişân 179a
1077. Hamd-ı vâhittir……çün ayân 179a
1078. Hâl-i istiğrâkı……bu gün 179a-b
1079. Hürmet-i……efdal gösteren 179b
1080. Her kaçan……sermâyesin 179b
1081. Her kaçan……kalb-i hazîn 179b-180a
1082. Ömrümün……sermâyesin 180a
1083. Arş-ı âlâ……ü âsumân 180a
1084. Yâr içindir……ağyârdan 180a-b
1085. Ey benim……sen bîgânesin 180b
1086. Râhat-ı……mihribân-ı âşıḳân 180b
1087. Gâh ü……olmak neden 180b-181a
1088. Ârif-i küll-i……âyâttan 181a
1089. Râgıb-ı……haber dîdârdan 181a
1090. Tâb uraldan……sırr-ı nihân 181b
1091. Dembedem kan……hicrân için 181b
1098. Gûş kıldım……haberin 181b-182a
1099. Çâger-i aşk……sultânam ben 182a
1100. Ey gönül……hayrânam ben 182a
1101. Nice bir……hicrânın için 182a-b
1102. Açtı……hucub-ı ihfâdan 182b
1103. Ser serâ-perde-i……âhımdan 182b
1104. Cân-bahş……rûh-ı revân 182b-183a
1105. Subh-ı……ruhun tâbından 183a
1106. Âhiret mâili……anlama sakın 183a
1107. Gayrı sığmadı……bil gayretten 183b
1108. Nâkıl-i……hikmet haberin 183b
1109. Nâsır-ı mutlaka……nuret haberin 183b-184a
1110. Ayn-ı vahdet……ile pinhânımdan 184a
1111. Talebim şevḳine……oldu karîn 184a
1112. رَضِيَ اللهُ لِمَنْ عَلَّمَني بِالْإِحْسانْ 184a-b
1113. Ne revâdır……settâr olasın 184b
1114. Kâf u……mânâ haberin 184b
1115. Hazret-i……sırrın haberin 184b-185a
1116. Şeb-i rûzumda……hayrânam ben 185a
1117. Sem'-i câna……nidâ âlâdan 185a
1118. Pâk-dâmen……pâk eteğin 185a-b
1119. Vâizâ bize deme……nâmâ haberin 185b
1120. Avn-ı haktır……şâd kılan 185b
1123. Sevdâya düştü……anladı kemâlin 185b-186a
1124. Kavl-i Habîbi……eyledinse iz'ân 186a
1125. Arz eylemiş……niḳâp içinden 186a
1126. Ömr-i……ömrümün hesâbın 186b
1127. Sahrâ-yı aşka……kadem ezelden 186b
1128. Bildim seni……sultân-ı zamânsın 186b-187a
1129. Duydu bu……yârin haberinden 187a
1130. Gösterdi……aşkı eserinden 187a
1131. Şâhâ nice……dil-i mahzûn 187a-b
1132. Şâhım kapına……murât için 187b
1133. Sen pâdişâha……kün fekân 187b
1134. Allâh zikrini……sakın sakın 187b-188a
1135. Billâhi……bîçârelik sözün 188a
1136. Gayb-ı hüviyyet……ebedde ân 188a
1138. Senâ vü……ü cân 188a-b
1139. Beḳâ dilersen……Hudâ nazarın 188b
1140. Miyân u……emr-i zi'l-ihsân 188b
1141. Hurûcun anla……biline bâlâdan 188b-189a
1142. Senâ vü……ziyâd edeyin 189a
1143. Nesîm-i subh……cihânam ben 189a

1144. Hicâb-ı gayrı……âşinâ eserin 189b
1145. Fürûğ-ı hüsn……cemâlinden 189b
1146. Muhît çünkü……er-Rahmân 189b–190a
1147. Ziyâde……içinde nâmâsın 190a
1148. مَشَقَّةٌ بِالْقَلَمِ الْعَقْلُ كَاَيِناً مَنْ كَانْ 190a
1149. Seni arar……cemâlin isteyüben 190a–b
1150. Âlem-i ulvîde……gönül şâdmân 190b
1151. İster isen……vuslat-ı dildârdan 190b
1152. Dâireyem……devvâr men 190b–191a
1153. Çü ilmümde……yine hikmetin 191a
1154. Dediler hakâık-……ilme'l-yaḳîn 191a
1155. Uşşâka ne……ola cânân 191a–b
1156. Bir cür'adan……lâ-mekân 191b
1159. Çün senin……ü cân 191b–192a
1160. Derd-i……mıdır dermân 192a
1161. Aşka düştü……ü cân 192a
1162. Dil hayâl-i……ile eğlen 192a–b
1165. Gel beri……erkân isteyen 192b
1166. İḳtibâs ettim……Şems-i yârden 192b
1167. Cân ile……cânâna ben 192b–193a
1168. Her yana……sensin ayân 193a
1169. Gör kemâl-i……hazrette sen 193a
1171. Aldı kulağum……haberi yârden 193a–b
1172. Kavlimi……bilip bîgümân 193b
1176. Geldim çü……guyûb âleminden 193b
1177. Sahrâ-yı……gelmişem ben 194a
1178. Yâ Rabbi……Hayy-ı Mennân 194a
1179. Gözün aç……bu devrân 194a–b
1180. Mukaddes……çün cihândan 194b

Vav

1184. Sana rahmet……eyleye hû 194b–195a
1185. Alma mazlûmun……ey bedhû 195a–b
1186. Eşk-i çeşmimden……âlem su 195b
1187. ‘da hû ……قُلْ هُوَاللّٰهُ الَّذِي قُلْ لاَاِلٰه اِلّاَهوُ 195b–196a
1188. Ömrümüzde……dilârâ ârzû 196a
1189. Cân cemâl-i……eyler ârzû 196a
1190. Gam değil……bana rû 196a–b
1191. Terk-i kesret……eyle ârzû 196b
1192. Dolalı bu……envâr-ı hû 196b
1193. Cân……peydâda hû 196b–197a
1194. Sûret-i mir'âta……açmış o 197a
1198. Yem-i……âlâdır bu 197a
1200. Erşed oldur……dünyâyı kamu 197b
1201. Beni……revânımdır bu 197b
1202. Sırrımı sende……emânettir bu 197b–198a
1203. Sohbet-i yâre……dildir bu 198a
1204. فاَشْ اَزْودو عالَمَسْتْ هوّ هَوَا هووهو 198a
1205. Sem'-i kabûl-i……nidâ-yı hû 198a–b
1206. Mukarrerdir ……alır pertev 198b
1207. Dilâ maksûdu……illâ hû 198b
1208. Gönül çeşmini……illâ hû 198b–199a
1209. Yâr ile……bîayândır bu 199a
1210. Her ki……tekrâr hû 199a
1211. Çün ettiğini……bilir o 199a–b

He

1212. Erdi çün……olun âgâh 199b
1213. Fülk-i dil……salındı ummâna 199b–200a
1214. Gösterir yâr……yüzün âyinede 200a
1215. Tarh edip……her gâh 200a
1216. Lâmî oldu……her gâh 200b
1217. Şükr ü……Hudâ-yı sübhâna 200b
1218. Per açıp……çü pervâza 200b–201a
1219. Hasbihâlim durur……olun âgâh 201a
1220. Ey hayâtına……şey'in güvâh 201a
1221. Gizli kenz……ârif âh 201a–b
1223. Lâbeler kıldım……Rıdvânına 201b
1224. Sem'ime erdi……erdi yine 201b
1225. Mert olan……cânân aşkına 202a
1226. Âferîn sad……hâlıkın ihsânına 202a
1227. Muntazırdır lütfuna……câná yine 202a–b
1228. قُمْ فَاَنْذِرْ……iz'ân üstüne 202b
1229. Bir haber……kûyundan bize 202b
1230. Cân ile……âsitân-ı yârde 202b–203a
1231. Vuslat-ı dildârdadır……var ise 203a
1232. Hâlim istifsâr……hergiz dile 203a
1233. Câna kalmaz……aşk-ı yârde 203a–b
1234. Ben cemâl-i……hayrânım yine 203b
1235. Ben hayât-ı……iz'ân ile 203b
1236. Halvet-i dil……yâr ile 203b–204a
1237. Halk olalı……sultân ile 204a
1239. Varlık ilminde……yârân ile 204b
1240. Cür'a-i akdâhtan……deryâ yine 204b
1241. Cümle erkân……rükn-i evvele 204b–205a
1242. Sohbet-i dâr-ı……dil pervânesi 205a
1243. Hazret-i Mevlâ……eyler yine 205a
1245. Cem' edelden……hayrânam yine 205a–b
1245. Çün mekân……râhımın sultânına 205b
1246. Tâc-ı izzettir……kim insânda 205b
1247. Cür'a-i destinden……ettim yine 205b–206a
1248. Aklımı yağmaya……tâbân ile 206a
1249. Gösterir fi'limde……zât ile 206a
1250. Âh kim……gelmez dile 206a–b
1251. مَنْ عَرَفْ……irfân ile 206b
1252. Âh kim……gavgâ yine 206b
1254. Sûret-i eşyâ……peydâ yine 207a
1255. Dil cemâl-i……mir'âtı ne 207a–b
1256. Bir seher……nûrdur azvâyile 207b
1257. Cür'a-nûş oldum……bir gece 207b
1258. Ḳâlıbım kıldı……tedbîr ile 207b–208a
1260. Gösterir her……sûret âyine 208a
1261. Kalb-i mir'âtımda……ola zerrece 208a–b
1262. Gâibim kalbimde……dildârı yine 208b
1263. Ebr-i hikmet……kim âleme 208b
1264. يَاعَظِيمَ الْاَمْرِ فَاحْكُمْ بَيْنَنَا اَنْتَ اِلٰهْ 208b–209a
1265. Revzen-i……yâr yine 209a
1266. Eylemiştir……peydâ elsine 209a
1267. Ömr i……dil-dâde âh 209a–b
1268. Cümleten……bâ-i bismillâhta 209b
1269. Her kişi……kâr üstüne 209b
1270. Ayn-ı vahdet……kıldı yine 210a
1271. Ey cenâb-ı……min-sivâh 210a
1272. Tâb uraldan……tâbdır âlemlere 210a–b
1273. Tâkati n'eyler……seyr ede 210b
1274. Ber-kemâl……kemâlin öğrene 210b
1275. Ömr ü……âmâl ile 210b–211a
1276. Encüm-i sa'd……deryâ üstüne 211a
1277. Bizdedir âlâm-ı……devâsı yârde 211a
1278. İlm-i hikmet……verilmez değmeye 211a–b
1279. Gözlerem mir'âtını……etmiş yüze 211b
1280. Çün اَنَاَاللّٰهْ……nûn üstüne 211b
1281. Yâre karşı……cemâle bakmağa 211b–212a
1282. Bilmezem kim……ü günâh 212a
1289. Hafidir rûy-i……çeşm-i ağyâra 212a–b
1290. Kaçan kim……eder cümle 212b
1291. Seher tâb-ı……çü dünyâya 212b
1292. Misâl-i hikmet-i……oldu inşâda 212b–213a
1293. Taalluk……olan dilârâya 213a
1294. Azîzim izzetin……izzet kemâlinde 213a
1295. Kanâdil-i……hücrât-ı kalbimde 213a–b
1296. Hudâvendim……türlü kârımda 213b
1297. Çü gaybından……hâl Allâh 213b
1298. ذَكَرْنَا اِسْمَهُ بِالشَّوْقِ وَقُلْنَا دَايِماً اللّٰهْ 213b–214a
1299. Cemâlin……kılan tâze 214a
1300. Şebî âfâkı……levn-i hadrâda 214a
1301. Senin hüsnün……âlemde tâbende 214b
1302. Belî dedim……şâh-ı devrâna 214b
1303. Cemâlin aksidir……her demde 214b–215a

1304. Menem ol……âlemdir meâlimde 215a
1305. İki âlemde……olmadı kimse 215a
1306. Sehâ vü……çün bende 215a–b
1307. Taalluk perdesin……seyr eyle 215b
1308. Kıvam–ı izzetin……rızân üzre 215b
1309. Beyân–ı ḳâili……ü beyânımda 215b–216a
1310. Kemâl–i ehl–i……cümle eşyâda 216a
1311. اَلَمْ نَشْرَحْ……kalbinde mânâda 216a
1312. Beni cevr……döndürür sanma 216a–b
1313. Cemâlin……âfâkı tâbende 216b
1314. Cemâl–i ……eyledim behre 216b
1315. Gönül terk……beḳâ iste 217a
1316. Hudâyâ……bizi dermâna 217a
1317. Eğer âkıl……eyle Mevlâya 217a–b
1318. Hudâ sun'unu……tâk–ı mînâya 217b
1319. Recâda durmuşuz……o Mevlâya 217b
1320. Dilersen ermeğe……ile hâlâta 217b–218a
1321. Dilersen ……nakş–ı bismillâh 218a
1322. Nidâ–yı فَالِقُ الْاِصْبَاحْ çünkü mevtâya 218a
1323. Bu çeşmim……ile câna 218a–b
1324. Haḳâiḳten habîr……bu eşyâya 218b
1325. Kulağın kıl……olasın âgâh 218b
1326. Çü zâtından……muhâl Allâh 218b–219a
1327. Kemâl–i ……olmuş zebânımda 219a
1328. Cemâl–i……oldu gittikçe 219a
1329. Niḳâp asma……rûy–i dil–cûya 219a–b
1330. Seherde ref'……zü'l–celâl Allâh 219b
1335. Ger tulû……çehre–i dildârına 219b
1336. Minnet ol……hâlık–ı zî'l–ihsâna 220a
1337. Ey gönül……cihân cümbüşüne 220a
1338. Hâme–i……yed–i naḳḳâşımda 220a–b
1339. Eyledi……beni iz'ânımda 220b
1340. Gösterip yara–i……bugün dildâra 220b
1341. Seherî nâle–i……gûş–ı dile 220b–221a
1342. Ser fedâ……aşk iline 221a
1343. Birledi bu……oluptur âgâh 221a
1344. Cür'a–nûş oldu……bu gece 221a–b
1345. Hak seni……kılıp hilkatte 221b
1346. Dostun kârı……çün kârımıza 221b
1347. Âşık oldur……vücûdum ademe 221b–222a
1348. Gönlümün istediği……âdem olsa 222a
1349. Ne revâdır……zâr kıla 222a
1350. Hakk–ı kadri……eresin mârifete 222a–b
1351. Sûretim âyine……görünür sûrette 222b
1352. Rûy–i dildâra……gözüm âyinede 222b
1353. Kâtib–i dehr……ü kaleme 223a
1354. Ömr–i cân……dil–i bîmârımıza 223a
1355. Gel haḳîkat……edelim merdâne 223a–b
1356. Kast edersem……kemâlin perde 223b
1357. Günc–i uzlet……bu âlemde 223b
1358. Haber–i……yine peydâda 223b–224a
1359. Rû–be–rû oldu……bâtın nazara 224a
1360. Beni vezn……vezzân yine 224a
1361. Şevḳimiz……ruh–ı cânânımıza 224a–b
1363. Ehl–i haḳîkat……aşk–ı yârine 224b
1364. Aşkına düştü……gönlüm safâyile 224b
1365. Şol dem…… zû'r–reşâdına 224b–225a
1366. Mevrûs olalı……hadîsi kulağıma 225a
1367. Şerhim……tutmuşum yine 225a
1368. Bilmem sana……ne fâide 225a–b
1369. Cânımı fehm……idim cihânda 225b
1370. Keşf eyledi……kemâl ile 225b
1371. Hakkâ……hüsnün nihâyete 226a
1372. Ey dil……kemâl ile 226a
1373. Hicr ile……kılma gamzede 226a–b
1374. Sem'–i dilim……sedâ–yı nidâyile 226b
1375. Her cânibe……habîbin cemâline 226b
1376. Gördüm ki……eyledi yine 226b–227a
1377. Ruhsârını……o şâh 227a
1378. Şuâ–ı şems–i……çünkü tâbzede 227a
1379. Hümâ–yı devlet……sala sâye 227a–b
1380. Hümâ–yı……âş yanımıza 227b
1381. Seher ……o şâh 227b
1382. Gönül……tutuptur âyine 227b–228a
1383. Libâstır……rûh–ı bîbedele 228a
1384. Zamîr……cilâ eyle 228a
1385. Cemâl–i……âfitâptan kamere 228b
1386. Kemâl–i……anladım kemâlinde 228b
1387. Vücûd–ı……üzre yârâna 228b–229a
1388. Kenâr mı……bi–kerân olana 229a
1389. Şem'–i……aşk ile 229a
1390. Çün matlâ–ı……oldu yine 229a–b
1391. Humhâne–i……aşkam yine 229b
1392. Mihr–i cemâl–i……çün tâbda 229b
1393. Yâ Rab……kübrâ bize 229b–230a
1394. Cân ile……rûyet–i dildârına 230a
1395. Hemdem……bakmadı âlâsına 230a
1396. Ayş–ı hayât–ı……kübrâ bize 230a–b
1397. Emr ile……çün türâba 230b
1398. Gelgil……bu kemâle 230b
1399. Çün kim……ile iptidâda 230b–231a
1400. Meyl etme……fenâ cihâna 231a
1401. Vaslın……kana kana 231a
1402. İster gönül……ayân içinde 231a–b
1403. Cân ü……çeşm–i rûşenâya 231b
1404. Her kim……pâdişâh önünde 231b
1405. Yazdı kalem اَنَاالله……bir cerîde 232a
1406. Yâ Rabb……çü kibriyâda 232a
1408. Ömr ile……eren kemâline 232a–b
1409. Câm–ı cihâna……cihân yine 232b
1410. Yâ Rabbi……dîde–i giryâna 232b
1411. Lütfunu bize……çünkü atâda 232b–233a
1412. Senden dilerem……medet Allâh 233a
1414. Cânımı câna……rûhu cemâle 233a
1415. Nazar kıldı……çü dilârâsına 233a–b
1417. Cemâl–i……kemâlim yine 233b
1418. كُلُّ نَفْس oldu çü mevti ذَائِقَة 233b
1419. Sabr ile……nâlân yine 234a
1420. Aşktır……cihâna demdeme 234a
1421. Cân nedir……kurbân olmaya 234a–b
1422. Sâdık isen……gönül iḳrârda 234b
1424. Gönül deryâ……deryâ içinde 234b
1425. Seherde……sahrâ–yı vücûda 234b–235a
1427. Seherde cûş……bülbül figâna 235a
1428. Gönül sayd……çeşm–i gazâle 235b
1429. Gönül fülkü……derken kenâra 235b
1430. Kadem bassa……bostâna gonca 235b–236a
1433. Çün kalbimiz……yâr sâde 236a
1434. Yâ Rab……erdi câna 236a
1435. Giriftâr oldu……zülfü ağında 236b
1436. Yâ Rab……kaşları kemâna 236b
1437. Yâ Rab……dil–i şeydâya 236b–237a
1443. Mihnet–i……mâmûr ola 237a
1444. Revzen–i……yâr ola 237a
1445. Bu hicâb–ı……mahcûp ola 237b
1446. Deme sultân……câhında ola 237b
1447. Sen bu……ân ola 237b–238a
1448. Âşık–ı hasta……hâl ola 238a

Ye

1449. Cân ile……tenhâ beni 238a
1450. Terk……tenhâ beni 238a–b
1451. Derd–i aşkı……dermân bilmedi 238b
1452. Rûy–i dilber……cân dedi 238b
1453. Zerre–i nâçizi……pür–tâb eyledi 238b–239a
1454. Dostum her……anlar beni 239a
1455. Varlığımdan……dildârımı 239a
1456. Kârımı……kılurven kârımı 239b
1457. Rüşd–i……mürşidin irşâdını 239b
1458. Hayra……vücûdum gülşeni 239b–240a

1459. Çün……derûnum yarası 240a
1460. Vâridâtımdan……gülşeni 240a
1461. Cür'a-nûş……verdim aklımı 240a-b
1462. İştiyâkım……ettin beni 240b
1463. Bir nazarda……fermân eyledi 240b
1464. Bilmezem……aklımın yağmalığı 240b-241a
1465. Der imiş……sevmez beni 241a
1466. Âkıbet-endîş……gâfil olmadı 241a
1467. Yâ habiba'llah……beni 241a-b
1468. Aşk-ı yâr……gördüm kendimi 241b
1469. Râhat……görmeyince yârini 241b
1470. Çün beni……insân eyledi 241b-242a
1471. Sem'-i câna……habîp âvâzını 242a
1472. Çehre-i……nikâp ârâyişi 242a
1473. Şevkimi seyr……ol dedi 242b
1474. Akl ü……dil âyînesi 242b
1475. Sûreti bîmisl……zâkir kudreti 242b-243a
1476. Bir zamân-ı……anlar beni 243a
1477. Aklımı……perîşân eyledi 243a
1478. Gösteren ……tecellâdır beni 243a-b
1479. Âlem-i……kâinâtın âlemi 243b
1480. Sûret-i cân……kemânın arası 243b
1481. Yâr için……cihânın varını 243b-244a
1482. Levh-i dilde……zâtın evveli 244a
1487. İtâbın neydi……âşinâ oldı 244a
1488. Gönül mir'ât-ı……nice tecellâyı 244a-b
1489. Tesellîden karâr……ister tecellâyı 244b
1490. Acep ey……erdin mi 244b
1491. Tahayyür kapladı……revân oldu 244b-245a
1492. Zamîr-i âfitâb……ayân oldu 245a
1493. İâde eyledim……fazl-ı sübhânî 245a
1494. Gönül mir'âtına……nûr-ı iclâli 245b
1495. Bu hüsn-i……haber geldi 245b
1496. Çü geldim……her ârâyı 245b-246a
1497. Gözüme……dildârdan gayrı 246a
1498. Cemâl-i yâre……gayrı âlâyı 246a
1499. Yakînen sâdıkan……sen ahbârı 246a-b
1500. Ziyâ-yı……âlem-i sânî 246b
1501. Havâtırdan……yüz tuttu 246b
1502. Bizim esrârımız……nihân oldu 247a
1503. Kaçan kim……dil-dâdenin kalbi 247a
1504. Kemâl-i……râz-ı pinhânı 247a-b
1505. Nikâp……cemâl-i âlemârâsı 247b
1510. Aşkı bildin……gördün mi 247b
1511. Nükhet-i yâri……bâd-ı seheri 247b-248a
1512. Sundu çün……câm-ı eceli 248a
1513. Ser-te-ser ……meknûn oldu 248a
1514. Rükn-i evvelde……erkânı 248a-b
1515. Cân ü……cânân dedi 248b
1516. Âhiret fikrin……hânım şimdi 248b
1517. Tâli'-i sa'da……saâdet güneşi 248b-249a
1518. Hasbihâlim……olma yürü 249a
1519. تَبَارَكَ اللهُ عَلىٰ مَغْفِرَةُ السُّبْحَانِي 249a
1520. Hâli' ol……libâs-ı hadrâ 249a-b
1521. Beni lütf……ben onu 249b
1522. Dâm kurmuş…… kâküllerini 249b
1524. Gûş eyleyen……etti aklını 250a
1525. Gülşende kıldı……gûyâ hikâyeti 250a
1526. Emr ile……okudum kitâbını 250a-b
1527. Hûn-ı ciğerdedir……harâreti 250b
1528. Mülk-i muhalled……cemâlini 250b
1529. Vasl-ı Hudânın……kişi lâyıkı 250b-251a
1530. Göstermişem……cemâlini 251a
1531. Şeydâ gönül……cân seni 251a
1532. Tâli' midir……hûrşîd-i enveri 251a-b
1533. Her dem……seni seni 251b
1534. Sem'i kabûle……kim nidâsını 251b
1535. Bilmez cihânda……Hudâ hakı 251b-252a
1536. Yâ Rab……seni seni 252a
1537. Lâlinden aldı……gonca tarâveti 252a
1538. Nâr-ı firâk……bu gönlümü 252b
1539. Cemâl-i yâr……çü mir'âtı 252b
1540. Kerâmet-i ezelîdir……âlem-i rây 252b-253a
1541. Göründü hubb-ı……her cây 253a
1542. Cemâlin açtı……nazar kıldı 253a
1543. Ziyâ-yı vech……etti beni 253a-b
1544. İmâret-i……vücûd-ı insânî 253b
1546. Dil kıldı……ü leyâli 253b
1547. Bir mürşide……âkıldi adı 253b-254a
1548. Çün aşk-ı……haber oldu 254a
1549. Ey Hâlık-ı……bize dîdârını 254a
1550. Yâr ile……sultânım kanı 254b
1551. Ko bu……fenâdır âhırı 254b
1552. Ey dil……ol yürü 254b-255a
1553. Levh-i dile……çün âyeti 255a
1554. Geldi kuruldu……bâdbân gibi 255a
1555. Deniz bana……alan kanı 255b
1557. Kudret-i hayy-ı……ihyâ beni 255b
1558. Sımâh-ı câna……çün nidâsı 255b-256a
1559. Gönül bir……yok kenârı 256a
1560. Acep bilsem……var mı 256a
1562. Baktı mir'âta……dil özünü 256a-b
1563. Reh-revân-ı ……ezelî 256b
1564. Âlem-i ulyâda…… beni 256b
1566. Habîb-i ezel……kim beni 257a

Muhammes

1 Nişânındır……bînişânsın sen 257a-257b

Mesneviler

22. Elâ ey gayreti yok nefs-i zâlim 257b
23. Ömre mağdûr olma bâzâr oldu tez 257b
24. Arz-ı mü'min hemân demi gibidir 257b
25. اِی هَمَه کَسْ رَا تَوْبِي پُشْت وِيَنَاهْ 257b-258a
26. الٰهی بُجُنَا مِمَّا نَخَا فِي 258a
27. Ömr-i dünyâya garrâ olma sakın 258a
28. Ey vücûdundur asl-ı her mevcût 258a
29. Tevbeler kıldım günâha yâ ilâh 258a-b
30. Hazret-i hallâk-ı Rabb-ı zü'l-celâl 258b
31. Rûyet-i uzmâdadır aksâ makâm 258b
32. Huzûr-ı vahdet oldu kâr-ı ârif 258b
33. Musarrah yazılmış yine beyyinât 258b
34. Hikmet-i ilm ü edep elzem durur 259a
35. Gel beri ey tâlib-i sırr-ı Hudâ 259a
36. İlâhî oldu vâdin hakk-ı mutlak 259a
37. Ömrünü harc etme lu'b u lehve âh 259a
38. Kamu dillerde mezkûr oldu nâmın 259a
39. İlâhî sen kamu mahlûkun ey Hak 259b
40. Hudâvendâ garîp ü mest-mendim 259b
41. Gönül bağlama hergiz bu cihâna 259b
42. Hudâyâ dest-gîrimsin benim sen 259b
43. Hudâya âcizem lütf eyle bana 260a
44. Fenâ dünyâdan i'râz eyle ey dil 260a
45. Elâ ey ömrüne mağrûr olan dil 260a-261a

Kıtalar

1. Tecrübe kıldım habîbin kâlini 261a
2. Efvâh-ı nâsa……yamana yoldaş 261a
3. Rûşen oldu bu âlem-i fânî 261a
4. Taleb-i……kılalım döne döne 261a
7. Ey misâlinden … perverdigâr 261b
8. Kâr u bârın şol ki vermez yâr için 261b
9. Vâkıı ayna……mukalled bu mecâz 261b
10. Her seher……tâb-ver 261b
11. Hakkâ budur……dâim görür gözü 261b-262a
12. Hamd-i……lâ-yezâl-i ber-kemâl 262a
13. Sırr-ı……sırr-ı habîb-i cân-fezâ 262a
14. Acep……mahz-ı ibretten 262a
15. Yâr-ı men…… yârim bana 262a

17. Garka-i bahr-ı……sorma haber 262a
18. Seherî yâre……cemâl eyleyelim 262b
19. Hudâvendâ……şem'ini yandır 262b
20. Ey cemâlin âyetinden قُلْ هُوَاللّٰهُ اَحَدْ 262b
22. Ârifân-ı……dür-i maksûddur 262b
23. Cân ü gönül……kıldım suâl 262b
25. Bahr-ı aşka müstağrak gönül 263a
26. Yâ Rab sana……her ne ola senâlar 263a
27. Bir haber … dil sen eğer 263a
28. Kutlu şol……olısar defter-i ak 263a
29. Gûş-ı cânı küşâde kıl cânâ 261b; 263a
30. Hüsn ü……nazarım düş olalı âh 263b
31. Dopdoludur……ey kâmurân 263b
32. Muhâl olmaya……ey ḳâdir-i bînâ 263b
33. Allâh Allâh……kübrâdır bu 263b
34. Amel-i sâlih ile……girmez âdem 263b-264a
35. Rûy-i zîbânı……ü hayrân benem 264a
36. Hak Taâlâ……ey sâhib-kemâl 264a
37. Matlabımdır……tâlib-i âlâyam ben 264a
38. Bu çeşm-i……cemâl-i yâre nâzırdır 264a
39. Cemâl-i bâ-kemâl mutlak oldu 264a

Müfretler

10. Ömr ü……dostum âşık olan 264b
11. Gam değil……eğer nâlân olam 264b
12. Ey mihter-i……ne bahâdır 264b
13. Kadr-i tâkat……Hak verir nâmâsını 264b
14. Kalb-i tâbân……ayân-ı mâverâ 264b
15. Acep revâ mı……ü gönül 264b
16. Allâh Allâh……olur hâlet-i aşk 264b
17. Kesret-i isyân……acep hâlim n'ola 264b
18. Acep hâl oldu……hicâbın yâr 264b
19. Cür'a-nûş……kudretten yine 265a
20. Biz zamân-ı……beri dervîşleriz 265a
21. Sohbet-i yâre……olan dildir bu 265a
22. Binâ-yı ibn-i……çün esâsında 265a
23. Şerhe……ahvâl-i aynım bir nefes 265a
24. Dîdem……ol ruh-ı zîbâyı karşılar 265a
25. Beyzâ vü……benim gaybım benim 265a
26. Her seher……bu lisânımda benim 265a
27. Sahn-ı sarây-ı……konar göçer yine 265a
28. Âlem-i nefs……bilmektir bu 265b
29. Hakkını……teşhîs etmezem 265b
30. Hafîdir akl-ı……celîdir ehl-i irfâna 265b
31. Hıred ehli olan……hiç kârında 265b
32. Kitâb-ı izzet-i……câna gelir lezzet 265b
33. Hayme-i eflâki……zıll-ı hayâl 265b
34. Yaraşır……nâfiz olsa ger 265b
35. Şerâr-ı nâra……nâr olur sâkin 265b
36. Gam-ı dünyâyı … âhiret mülkün 265b
37. Çerâğ-ı……rûh-ı dil-cûdur 266a
38. Gör bu……kılmadı vefâ 266a
39. Cür'adan mestem ineb âbı nedir 266a
40. İrâdettir ezelden emr-i cebbâr 266a
41. Tâatim olmadı sana lâyık 266a

MURADİ DİVANI

SULTAN ÜÇÜNCÜ MURAT

Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi,
Fatih Koleksiyonu, No. 3874